

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

ZORLU GEÇİT / KYIYN OTKOOL (1980)

Kasımalı Bayalınov (1902-1979)

Kaynak:

Kasymaly Bayalınov. *Collection of Works*. Volume IV. Edited by N. Yysaeva. – Bishkek: Imak-Offset, 2015. – 496 pages. – (Reader's Bookshelf Series).

Yazar Kırgız yazar Kasımalı Bayalınov, 25 Eylül 1902'de Issık Göl bölgesinin Kok-Moynok köyünde varlıklı bir ailede doğmuştur. Küçük yaşta anne ve babasını kaybetmiş ve akrabaları tarafından yetiştirilmiştir. 1916 yılındaki Urkun sırasında, 14 yaşındayken halkıyla birlikte Çin'e sığınmak zorunda kalmıştır.

October Revolution sonrasında ülkesine dönmüş; hizmetçilik, aşçı yardımcılığı ve eczane yardımcılığı gibi çeşitli işlerde çalışmıştır. 1919 yılında Komsomol'a katılmış ve Taşkent'te eğitim görmüştür.

Daha sonra önemli bir edebî şahsiyet hâline geldi; 1939 yılında Sovyet Yazarlar Birliği'ne katıldı ve çeşitli dönemlerde Kırgız Yazarlar Birliği'ne başkanlık etti.

Aynı zamanda dil ve edebiyat alanında araştırmacı olarak da faaliyet göstermiştir.

Ünlü hikâyesi (novella) *Hacer* (Ajar, 1926), Kırgız halkının zorlu tarihsel süreçlerde yaşadığı sıkıntıları ele almakta ve Kırgız nesrinin temel eserlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Son otobiyografik eseri *Bolşeviklere Katılıyorum* (Bolshevikterge jazylam), yazarın yaşamını, düşüncelerini ve ülkesine olan bağlılığını yansıtmaktadır. 1929–1940 yılları arasında Sovyet dönemindeki yeni Kırgız yaşamını konu alan eserler kaleme almış; bunlar arasında *Murat* ve *Mutlu Çoban* (Baktyluu jylkychy) öne çıkmaktadır. Savaş temalı eserler dizisi *Ateş İçinde* (Ot ichinde) ise savaş deneyimlerine odaklanmaktadır. 1948 yılında yayımlanan *Bay Poynton'a Bazı Öneriler* (Poynton myrzaga ayrim sunushtar) adlı makalesinde, SSCB'de ulusal kültürlerin gelişimini savunmuştur. *Kurman Vadisi* (Kurman oroonu, 1958) adlı eseri, 1916 ayaklanmasından bir kesiti yansıtmaktadır. *Kardeşlik* (Boordoshtor, 1962), *Issık Göl Kıyılarında* (Kol boyunda, 1947) ve *Murat* (1929) gibi önemli eserleri, Kırgız kültürel ve manevi yaşamında önemli bir yer tutmaktadır.

Kariyerinin son dönemlerinde Kırgız edebiyatının ilk profesyonel çevirmenlerinden biri olmuştur. Maxim Gorky ve Alexander Pushkin gibi yazarların eserlerini Kırgızcaya kazandırmış; bunlar arasında *Makar Çudra*, *Kafkas Esiri*, *Ruslan ile Lyudmila* ve *Yevgeni Onegin* bulunmaktadır. Kendi eserleri de birçok dile çevrilmiştir.

1968 yılında "Kırgızistan Halk Yazarı" unvanına layık görülmüştür. Bişkek'teki önemli kütüphanelerden biri onun adını taşımakta olup, bu durum onun Kırgız kültürü ve edebiyatına yaptığı kalıcı katkının bir göstergesidir.

Kasımalı Bayalınov, 3 Ekim 1979'da 77 yaşında vefat etmiştir.

Eser Otobiyografik nitelik taşıyan *Zorlu Geçit* adlı novella, ilk kez 1980 yılında kaleme alınmış ve yayımlanmıştır. Ancak eser, uzun yıllar boyunca okuyucu kitlesine yeterince ulaştırılamamıştır. 2015 yılında ise Kırgız Cumhuriyeti'nde 2014–2020 yıllarını kapsayan Kırgız Dilinin Geliştirilmesi ve Dil Politikasının İyileştirilmesi Ulusal Programı çerçevesinde yeniden yayımlanmıştır.

Baskı, N. Yisaeva tarafından hazırlanmış ve 2015 yılında Bişkek'teki "Imak Offset" yayınevi tarafından yayımlanmıştı. Toplam 496 sayfadan oluşan bu ciltte *Zorlu Geçit* ve *Kurman'ın Vadisi* adlı novellaların yanı sıra çeşitli kısa hikâyeler de yer almaktadır. *Zorlu Geçit*, yazarın hacim bakımından en kapsamlı novellalarından biri olarak değerlendirilmektedir.

Arka Plan Zorlu Geçit, yazarın kendi yaşamındaki olayları Kara Togolok karakteri aracılığıyla anlattığı otobiyografik bir novelladır. Yirminci yüzyılın başlarında Kırgızistan ve Orta Asya'da geçen eser, hem derin ölçüde kişisel bir yolculuğu hem de önemli tarihsel dönüşümlerin yaşandığı bir dönemi yansıtır. Çocukluk anıları, sürgün, yoksulluk, siyasal çalkantılar ve eğitim deneyimleri üzerinden yazar; savaş, göç ve toplumsal kargaşa yıllarında hayatta kalma ve kendini geliştirme mücadelesini ortaya koyar.

Aynı zamanda novella, Kırgız toplumunun manaplar, zengin toprak sahipleri ve yerel yöneticiler tarafından şekillenen feodal ve ataerkil yapıdan, Rus Devrimi sonrasında Sovyet sosyalist düzenine geçiş sürecini betimler. Anlatı, sıradan insanların eşitsizlik, zorla evlendirme, sömürü ve şiddet altında yaşadığı sıkıntıları gözler önüne sererken, devrimci dönüşümün ve Sovyet kurumlarının yükselişinin beraberinde getirdiği umutları ve çelişkileri de yansıtır.

Kişisel deneyim ile tarihsel olayları iç içe geçiren Zorlu Geçit, böylece yalnızca bir yaşam mücadelesinin anı niteliğindeki anlatımı değil, aynı zamanda Kırgız toplumunun belirleyici bir dönemde geçirdiği toplumsal dönüşümün edebî bir belgesi niteliğini taşır.

KIŞILAR

Kara Togolok – Anlatıcı; yaşam yolculuğu toplumsal ve siyasal değişimi yansıtan yoksul bir Kırgız çocuğu
Sakıp Cemal – Kara Togolok'un çocukluk arkadaşı; feodal sistemin kurbanı olan trajik kadın figürü
Ceenbay – Kara Togolok'un sürgün ve zorluk yıllarında aileyi destekleyen ve koruyan büyük kuzeni
Seyilkan – Ceenbay'ın annesi; zor zamanlarda aileyi kararlılıkla bir arada tutan güçlü ve saygın
Moldalı – Kara Togolok'un ağabeyi; yıllar süren sıkıntıların ardından hastalıktan hayatını kaybeder
Abdibek – Kara Togolok'un küçük kardeşi
Bubuş – Moldalı'nın eşi ve Kara Togolok'un yengesi
Barıktabas – Kara Togolok'un yakın çocukluk arkadaşı; müzisyen ve okul arkadaşı
Aydarkan Manap – Sakıp Cemal'in açgözlü üvey babası; onu başlık parası karşılığında zorla evlendirir
Tabıldı – Sakıp Cemal ile isteği dışında evlenen yaşlı ve sevimsiz adam
İsmail Molla – Kara Togolok'un üvey annesiyle evlenen ve Abdibek'i aileden ayıran din adamı
Irsalı – Yerinden edilmiş yoksul ailelere baskı uygulayan, gücünü şiddet ve korkuyla pekiştiren zalim
Tokson – Dağlarda yak sürüsünü güttürerek Kara Togolok'un emeğini sömüren zengin adam
Anton – Eski Beket'teki Rus işveren; mültecilere ağır işler yaptırarak onları sömüren adam
Sabitahun – Sürgün döneminde mültecilerin çaresizliğinden yararlanarak zenginleşen Uygur toprak sahibi
Tursun – Devrim döneminde Kara Togolok'un karşılaştığı ve zorlu yaşam öyküsünü paylaştığı Kırgız kadın
Rovnyagin – Kara Togolok'u eğitime teşvik eden ve ona ilham veren Rus öğretmen
Dudnik – Kara Togolok'u destekleyen ve ona yardım eden Kızıl Ordu sekreteri
Dubovitski – Kızıl Ordu komutanı
Mustafa Yangulov – Bölgedeki reform ve devrim çalışmalarını yürüten Sovyet yetkilisi
Müslümankul – Kara Togolok'un daha sonra milis subayı olan eski arkadaşı
Selime – Zorla evlendirildiği çok ešli evlilikten kaçarak aileye sığınan ve Ceenbay ile evlenen genç kadın
İvan – Kara Togolok'u çalıştıran ve ölümünden sonra onu güvencesiz bırakan Rus sığır sahibi
Sergey – Kara Togolok'a Bolşevik fikirleri ve sınıfsal eşitliği anlatan yoksul Rus işçi

ÖZET

Hikaye, yirminci yüzyılın başlarındaki çalkantılı dönemde Kok-Moynok köyünde büyüyen Kırgız çocuğu Kara Togolok'u takip eder. Babasının ölümünden sonra akrabalarıyla yaşar ve hayatının erken dönemlerinde haksızlığa tanık olur; özellikle de sevgili çocukluk arkadaşı Sakıp Cemal'in zorla evlendirilmesi ve trajik kaderi, ataerkil gelenekler altındaki acıları onda derin bir iz bırakır.

Çar'a karşı 1916 Orta Asya ayaklanması kaos getirir ve Kara Togolok'un ailesini Çin'e sürgüne zorlar; burada açlık, kayıp, sömürü ve sürekli korku yaşarlar. Eve döndüklerinde, güçlerini kötüye kullanan yerel zorbarların yeni baskılarıyla karşılaşır. Kara Togolok, ağır çalışma, cesaret ve dirençle hayatta kalır, açlıktan ölmek üzere olan ailesini desteklemek için defalarca hayatını riske atar.

Çar'ın düşüşü ve Sovyet iktidarının yükselişiyle Kara Togolok, Kızıl Ordu'ya katılır; burada bir amaç ve aidiyet duygusu bulur. Daha adil bir toplum inşa etme umuduyla siyasi değişim, eğitim ve gençlik örgütlenmesi çalışmalarına dahil olur. Sevdiği kişilerin ve Sakıp Cemal'in ölümleri de dahil olmak üzere kişisel trajedilere rağmen, bilgi ve adalet arayışını sürdürür.

OLAYLAR

Köy Hatıraları ve Ailenin Değişen Yazgısı “Kara Togolok” lakabıyla anılan anlatıcı, Kök-Moynok köyünde yaşamaktadır. Babasının vefatından sonra üvey annesiyle kalan küçük çocuk, geceleri Barıktabas ve Sakıp Cemal ile oyunlar oynar; o anlarda Barıktabas’ın komuzundan yükselen nağmeler köye yayılır. Küçük kardeşi Abdıbek ve Bubuş ile evli olan ağabeyi Moldalı ile sakin bir hayat sürerken, İsmail Molla’nın üvey annesiyle evlenip Abdıbek’i yanına almasıyla bu huzur yerini fırtınaya bırakır. Kara Togolok’un yüreği, İsmail Molla’ya karşı öfke ve kederle dolar. Hayatlarına dahil olan kuzenleri Ceenbay, Moldalı ile kadim bir oyun olan toguz korgool oynarken; annesi Seyilkan, eşi Aycan ve dört yaşındaki oğlu İdris ile yaşamın yükünü omuzlar.

Sakıp Cemal’in Prangalı Kaderi Kara Togolok, yengesi Bubuş’tan çocukluk arkadaşı Sakıp Cemal’in yaşlı bir adam olan Tabıldı ile evlenmeye zorlandığını öğrenir. Bu hazine pazarlık, kızın üvey babası Aydarkan Manap tarafından kurulmuştur. Kara Togolok bu habere inanmakta güçlük çekse de Bubuş, bu acı gerçeği Sakıp Cemal’in arkadaşı Asılkan’dan duyduğunu söyleyerek doğrular. Sakıp Cemal güzelliği, nezaketi ve derin ruhuyla parlayan bir genç kızken; Tabıldı yaşlı ve sevimsiz bir surete sahiptir. Aydarkan Manap, damat tarafının vaat ettiği beş yüz som, iki yüz koyun ve kırk atlık başlık parası karşılığında bu evliliğe onay vermiştir.

Bir Genç Kızın Trajik Yazgısı Sakıp Cemal, köyün en zeki, en güzel kızıdır; türkülerinde ve şiirlerinde yeteneği filizlenen bir candır. Kara Togolok ile kardeş gibi büyümüşler, aileleri sarsılmaz bir dostluk kurmuştur. Ancak babasının ölümünden sonra hayatı, açgözlü ve gaddar üvey babası Aydarkan Manap’ın ellerine mahkûm kalır. Bir gün Kara Togolok, Sakıp Cemal’i nehir kıyısında kendi talihsizliğine hıçkırığa hıçkırığa ağlarken bulur. Genç kız, zorla evlendirildiğini ve artık hiçbir umudunun kalmadığını anlatır. İkisi de henüz çok genç ve çaresizdir; bu köklü adaletsizliği durdurmaya güçleri yetmez.

Rızasız Düğün Düğün günü geldiğinde, köylüler Sakıp Cemal’in Tabıldı’ya gönderilişini izlemek için toplanır. Genç kız gitmemek için direnir, gözyaşları içinde feryat eder. Annesine ve orada bulunanlara, yaşlı bir adamla evlenmeyi reddettiğini haykırarak neden bir eşya gibi satıldığını sorar. Sesi acı ve öfkeyle titremektedir; bu adamın karısı olmaktansa ölmeyi tercih edeceğini söyler. Fakat büyükler onun feryadına kulaklarını tıkar. Başlık parası alınmış, hüküm verilmiştir. Sakıp Cemal evinden zorla çıkarılır, feryatları arasında bir ata bindirilip bilinmezliğe taşınır. Köylüler, onun yuvasından koparılışını sessiz bir çaresizlikle seyreder.

Yarım Kalan Hayaller ve Eğitim Özlemi Kara Togolok’un içinde büyük bir okuma arzusu vardır ancak köyünde okul yoktur. Kuzeni Ceenbay onu Rus öğretmen Nikolay’a götürür; burada Rus alfabesini ve dilini büyük bir şevkle öğrenmeye başlar. Arkadaşı Barıktabas da eğitim almak ister ancak yanında kaldığı akrabası Myrkymbay’ın bitmek bilmeyen maddi talepleri bu hayalin önüne set çeker. Ailesi bu yükü taşıyamayınca Barıktabas evine dönmek zorunda kalır. Kara Togolok bir başına öğrenmeye devam etse de eğitimi, 1916’daki büyük Orta Asya Ayaklanması ile kesintiye uğrar.

İsyan ve Büyük Ayrılık Ağustos ayının başında, Kırgız halkının Çar’a başkaldırdığı ve Rus birliklerinin yaklaştığı haberi bir yangın gibi yayılır. Köylüler panik içinde dağlara sığınır. Kara Togolok da ailesiyle birlikte bu belirsiz yolculuğa çıkar. Tabıldı’nın yakınlarında olduğunu duyunca Sakıp Cemal’i görmeye gider. Hüzünlü bir veda anında genç kız, hayatının bir azaba dönüştüğünü söyleyerek onu kurtarması için yalvarır. Kara Togolok bir çare bulacağına söz verse de kuzeni Ceenbay tehlikeden korkarak buna müsaade etmez. Kaos derinleşirken yollar bir daha birleşmemek üzere ayrılır; Tabıldı’nın kafilesi Tekes’e, Kara Togolok ve ailesi ise Çin’in Sincan bölgesindeki Uç-Turfan’a doğru savrulur.

Sürgün Yılları Uç-Turfan yakınlarında, Kara-Bak adlı yoksul bir diyarda iki aile hayata tutunmaya çalışır. Yolculukta hayvanlarının çoğunu kaybetmişler, kalanlar ise zehirli otlar yüzünden telef olmuştur. Hiçbir şeyleri kalmayınca Uygur zengini Sabitahun’un pislik içindeki ahırlarını kiralarlar. Bir aile ineklerin, diğer buzağuların arasında yaşar. Yaşam koşullarını düzeltme çabalarına rağmen hayat çok ağırdır. Felaketler bitmez; Ceenbay’ın eşi geride küçük bir çocuk bırakarak hayata gözlerini yumar. Bir süre sonra Kara

Togolok'un üvey annesi küçük kardeşi Abdıbek ile çıkagelir ancak kısa süre sonra çocuğu Kara Togolok'un yanına bırakıp tekrar giderek kalplerde derin bir yara açar.

Açlık ve Ağır Bedeller Annesinin gidişiyile aile büyük bir sefaletin kucağına düşer; küçük Abdıbek'in feryatları evin içinde yankılanır. Hayatta kalmak için son varlıklarını satarak kışı güçlkle atlatırlar. Bahar geldiğinde açlık bir salgın gibi yayılır, herkes bitkin düşer. Sabitahun'un mülkünde kalabilmek için ağır işlerde çalışmak zorundadırlar. Kara Togolok ve Ceenbay, pazara odun taşıyarak ter dökerler. Sabitahun bu çaresiz mültecilerin ucuz emeğiyle zenginliğine zenginlik katarken, onlar sadece bir lokma ekmek için her gün pençeşirler.

Pazarda Titreyen Umut Işığı Pazarda Kara Togolok, açlıktan bitap düşmüş sürgünleri ve dilenen aileleri görür. Kalabalığın arasında Çar'ın devrildiği ve isyancıların affedilebileceğine dair müjdeli bir haber kulaktan kulağa yayılır. İnsanların içine memleket hasreti ve geri dönme umudu doğar. Ancak aynı zalim düzende, yaşlı bir Kırgız adam açlıktan ölmek için küçük torununu pazarda satmak zorunda kalır. Çocuğu önce Sabitahun satın alır, ardından Nurahun adında bir adama sanki bir ticaret malıymış gibi devreder.

Karanlıktan Sonraki Sevinç Kara Togolok eşekleriyle eve dönerken yüreğinde pazardan getirdiği muştuyu taşır. Ailesine Çar'ın devrildiğini ve artık barışın gelebileceğini söyler. Herkes şaşkınlık ve büyük bir umutla onu dinler. Yıllarca süren açlık, sürgün ve kederin ardından gelen bu haber, haneye uzun zamandır uğramayan mutluluğu getirir. Aile, bir gün yeniden kendi vatanlarına dönebileceklerine ve orada özgür bir yaşam sürebileceklerine inanmaya başlar.

Zor Günlerden Sonra Gelen Sevinç Anlatıcı, eşekleriyle birlikte eve döndüğünde pazardan duyduğu haberleri ailesine anlatır. Çar'ın devrildiğini ve artık barışın mümkün olabileceğini söyler. Herkes onu dikkatle dinler; şaşkınlıkla karışık bir umut yayılır yüzlere. Yıllar süren açlık, sürgün ve kederin ardından gelen bu haber, evin içine unutulmuş bir sevinç gibi girer. Çocuklar ve büyükler etrafında toplanır, sorular sorar, gözleri ışıldar. Aile, bir gün yeniden kendi yurtlarına dönebileceklerine ve orada özgür bir hayat sürebileceklerine inanmaya başlar.

Kazy'nin Yönetimi ve Naryn'de Hayat Zorlu yolculukların ardından mülteciler Kırgızistan'ın At-Başı bölgesine döner. Ancak karşılarında Kazy adlı güçlü bir adamın katı ve zengin düzeni vardır. Kazy bölgeyi demir bir el gibi yönetir ve insanlara sert davranır. Gururlu ve zalimdir; Rus subaylarının ve yerel yardımcılarının desteğiyle gücünü korur. Dostları ve yandaşları onun iktidarda kalmasına yardım eder. Korku öylesine yaygındır ki kimse ona karşı çıkmaya cesaret edemez. En küçük bir itiraz bile cezayla sonuçlanır. Kazy halkı sömürmeye ve hâkimiyetini güçlendirmeye devam eder. Siyasi kargaşa büyürken sıradan Kırgızlar korku, yoksulluk ve adaletsizlik içinde yaşamayı sürdürür.

Yeni Hükümetten Gelen Haber 1917 yılında insanlar Kazy'nin köyünde toplanır ve yeni hükümet temsilcilerinden haber alır. Çar'ın devrildiği ve Rusya'da geçici bir hükümetin kurulduğu açıklanır. Tynyshpaev herkesin eşit olması ve barış içinde yaşaması gerektiğini anlatır. Kazy bu düşünceleri destekliyormuş gibi görünür ve dostça davranır. Hatta konumunu koruyabilmek için eski düşmanı Kolbay ile bile barışır. Kısa süre sonra Naryn'e komiser olarak atanır. Ancak yoksullar için hayat değişmez. Kara Togolok'un ailesi de dâhil olmak üzere sürgünden dönen Kırgız aileleri hâlâ yoksulluk, hastalık ve korku içinde yaşamaktadır. Onlara hâlâ mülteci gözüyle bakılır ve gerçek bir adalet ya da umut henüz ufukta görünmez.

Sürgünde Ayrılık Aile, bulundukları yerden yeniden göç etmeye karar verir. Elllerinde genç bir at ve bir eşek vardır, fakat iki ailenin birlikte yolculuk etmesi zordur. Verimli Çuy Vadisi'ne gitmeyi düşünürler; orada meyveler yetişir, toprak daha cömerttir. Ancak Ceenbay'ın annesi Seyilkan grubun bölünmesine karşı çıkar ve düşmanların dağılmış insanları kolayca yok edeceğini söyler. Birlikte gitmeye karar verirler, fakat yiyecek sıkıntısı ağır basar. Sonunda Kara Togolok'un bir yıl boyunca bir zengin için çalışması ve karşılığında tahıl alması gerektiğine karar verilir. Aile çocukları ve hayvanlarıyla hüzün içinde yola çıkar; Kara Togolok ise geride kalır ve onların uzaklaşan silüetlerini derin bir kederle izler.

Zengin Tokson'un Yanında Kara Togolok, Tokson adlı varlıklı bir adamın yanında kalır. Dağlarda sayısız yak sürüsüne bakar, buzağıları bağlar, analarını sağıp hayvanları korur. Her gün ağır bir emeğin içinde kaybolur; dinlenmeye vakti yoktur. Zaman zaman Çuy'daki akrabalarına kavuşmayı düşünür, fakat bulunduğu yerden ayrılamaz. Ağustos ayında, kendisine vaat edilen ücreti ister. Tokson söz verdiği az miktardaki parayı bile vermeyi reddeder. Yoksulluğun ve çaresizliğin içinde Kara Togolok sonunda oradan ayrılmaya karar verir.

Pazara Yolculuk ve Kaçış Yola çıktığında önüne bir nehir çıkar; karşıya geçemez ve geceyi geçirecek bir yer bulamaz. İyi yürekli bir yaşlı adam ona yardım eder ve karşı kıyıya geçirir. Pazara vardığında başka mülteciler ve yoksul insanlarla karşılaşır. Kimileri mallarını satmakta, kimileri dilenmektedir. O da aç ve yorgundur. Gece olduğunda kervancılar onu yanlarına çağırır, ekmek ve çay verirler. O gece onların arasında uyur. Sabah olduğunda Çuy Vadisi'ne birlikte gitmeyi planlayan başka mülteciler gelir ve yolculuk yeniden başlar.

Aileyi Arayış Yolda Zuleyha adında bir kız ve kardeşi Ahmet ile karşılaşır. Onlar da Çin sürgününden memlekete dönmektedir. Birçok Kırgız ailesi açlık ve hastalık dolu yılların ardından geri dönmektedir. Kochkor gibi harabeye dönmüş köylerden geçerler; evler yıkılmış, dükkânlar tahrip edilmiştir. Hayat hâlâ zordur, fakat insanların içinde yavaş yavaş umut filizlenir. Kimileri zengin toprak sahiplerinin yanında çalışır, kimileri dilenerek hayatta kalmaya çalışır. Kara Togolok kardeşlerini ararken onların Kok-Moynok köyü yakınlarında olduğunu öğrenir. Bunun üzerine orada kalmaya ve ailesiyle yeniden birleşmeye karar verir; belki de sonunda aileleri yeniden bir arada yaşayabilecektir.

Koçkor'da Barıktabas ile Karşılaşma Kara Togolok Koçkor Nehri'ni geçer ve terk edilmiş bir yerleşime ulaşır. Küçük bir kulübede çocukluk arkadaşı Barıktabas'ı bulur; Barıktabas ağır hastadır. Çin'den döndükten sonra yolculuğa devam edememişlerdir. Yanında annesi Atabek ve Aykumuş vardır. Ailesi, onun hastalığı yüzünden orada kaldıklarını ve yolculuğu sürdüremediklerini anlatır. Barıktabas kısa bir konuşma yapar; çocukluk günlerini hatırlatır ve Kara Togolok'tan Çuy Vadisi'ne doğru yoluna devam etmesini, daha iyi bir gelecek aramasını ister. Bu konuşmanın ardından Kara Togolok onlarla vedalaşır ve onları geçici barınaklarında bırakıp tek başına yoluna devam eder. Bu buluşma, onun yolculuğunda derin bir acı olarak kalır; çünkü artık çocukluk arkadaşı olmadan yürümek zorundadır.

Kök-Moynok Nehri Kıyısındaki Akrabalar Kara Togolok, uzun süren arayışın ardından akrabalarını Kök-Moynok Nehri kıyısındaki eski konak yerlerinde bulur. Artık ilk yurtlarından uzaklaşmış, yoksulluğun ve belirsizliğin içinde yaşamaktadırlar. Aile, küçük hayvanları avlayarak ve kuşlarla tilkiler için tuzaklar kurarak hayatta kalmaya çalışır. Erkekler ava çıkar, fakat çoğu zaman elleri boş dönerler. Başlarını sokacak sağlam bir evleri yoktur ve yaklaşan kışa son derece sınırlı erzakla varılmaktadırlar. Kara Togolok, soğuk havanın ve yiyecek yokluğunun Çüy'e doğru ilerlemelerine izin vermeyeceğini öğrenir. Bunun üzerine orada kalmaya ve şartlara rağmen yaşamayı sürdürmeye karar verirler.

Irsalı'nın Gölgesinde Eski Beket'e Yolculuk Kara Togolok, ailesine yiyecek ve destek bulabilmek için Kök-Moynok'a ve Eski Beket'e doğru yola çıkar. Bu bölgede Irsalı artık güçlü ve korkulan bir isimdir. Servetini alın teriyle değil, zamanın karmaşasından faydalanarak elde etmiştir. Rus yetkililerle yakınlık kurmuş, hayvanlara el koymuş ve Çin'e kaçmamış Kırgız ailelerini sindirmiştir. Silahlı adamlar ve yerel bağlar aracılığıyla hâkimiyetini pekiştirir. Çevredeki topraklarda onun sözü geçer ve kimse ona karşı çıkmaya cesaret edemez. Eski Beket'te Kara Togolok askerleri, tüccarları ve yerinden edilmiş aileleri görür. Dikkatli bir şekilde iş ya da bir lokma ekmek arar. Hayatta kalmanın, Irsalı'nın gölgesinde temkinli adımlar atmayı gerektirdiğini artık anlamıştır.

Anton'un Yanında Eski Beket'te Çalışma Kara Togolok Eski Beket'e vardığında, yerinden edilmiş insanları çalıştıran Rus Anton'un yanında işe başlar. Anton onu sınar ve baltayla odun kesmek, testerelerle kütükleri parçalamak gibi ağır işlere verir. Kara Togolok su taşır, semaveri hazırlar ve istasyondan geçen yolculara sunulan yiyeceklerle yardım eder. İnsanlar sürekli gelip gider ve iş hiç bitmez. İş ağırdır, fakat en azından karın doyuracak kadar yiyecek sağlar. Kara Togolok, mültecilerin durumundan kazanç sağlayan işverenlerin yanında hayatta kalmanın, tükenene dek çalışmaya bağlı olduğunu öğrenir.

Asker Mutfağından Alınan Ekmek Kara Togolok ailesinin aç olduğunu bildiği için Anton'un yanından ayrılmaya karar verir. Gitmeden önce tanıdığı bir askere uğrar. Asker, Anton'un işçileri sömürmesine öfkeli ve onu askerlerin mutfağına götürür. Orada askerlerin artan kuru ekmekleri torbasına doldurmasına izin verilir. Bu suhrikiler onun gibi yerinden edilmiş insanlar için büyük bir nimettir. Asker, ihtiyaç duyarsa yeniden gelmesini söyler ve yardım teklif eder. Kara Togolok, aç akrabalarına yiyecek götürebileceğini bilmenin verdiği hafiflikle oradan ayrılır.

Yaralı Dönüş Yaklaşık bir buçuk hafta sonra Kara Togolok ailesine geri döner. Onu büyük bir endişeyle beklemişlerdir; öldüğünü bile düşünmüşlerdir. Getirdiği kuru ekmekleri çocuklar sevinçle paylaşır. Hep birlikte yerler, fakat açlık hâlâ peşlerini bırakmaz. Yokluğunda avlanmaya çalıştıklarını, fakat çoğu zaman elleri boş döndüklerini anlatırlar. Kara Togolok yeniden Eski Beket'e dönüp yiyecek getirmeye karar verir. Ancak yolda bir kaza geçirir ve yaralanır.

Anton'un Yıkımı Eski Beket'te çalışırken Kara Togolok, Anton'un Irsalı'nın adamlarının yardımıyla Ak Ölöng köyündeki yıkılmış Kırgız mültecilerinden odun topladığını öğrenir. Bir gün Anton arabalarla Kara Togolok'un eski yerleşim yerine gelir ve evi sökmeye başlar. Kara Togolok buna karşı çıkar ve durmasını ister. Ancak Anton onu kamçıyla yüzünden vurur ve yüzünü ağır şekilde yaralar. Kan içinde evine döner ve bir ay boyunca çalışamaz. Ailesi yaralarını sarar ve başında bekler. Bu olay, dış güçlerin sertliğini ve yerinden edilmiş Kırgız ailelerinin ne kadar savunmasız olduğunu açıkça gösterir.

Kök-Moynok'tan Kaçış Ceenbay ve Cumabay, Irsalı'nın sürüsünden bir buzağı çalar ve aileye getirir. Hayvanı keserler ve eti paylaşırlar. Fakat kısa süre sonra Irsalı'nın silahlı adamları çalınan hayvanı aramak için gelir. Seyilkan herkese kaçmalarını emreder. Kara Togolok çocuklarla birlikte dağlara doğru koşar. Silah sesleri duyulur ve korku yayılır, fakat kimse yaralanmaz. Daha sonra Ceenbay ve Cumabay'ın saldırganlara karşı durduğu, onları geri püskürttüğü ve Seyilkan'ın serbest bırakıldığı anlaşılır. Aile yeniden birleşir; ancak artık burada kalamayacaklarını bilirler. Ceenbay bölgeyi tamamen terk etmeye karar verir.

Korku İçinde Koçkor Nehri'ni Geçiş Herkes Kök-Moynok köyünü terk etmeyi kabul eder. Seyilkan, Koçkor Nehri'ni geçip dağlara sığınmayı önerir. Gece olunca eşyalarını atlara ve yaşlı bir eşeğe yüklerler. Nehir soğuk ve güçlüdür, fakat geçmeyi başarırlar. Seyilkan suya düşer; bir ip yardımıyla kurtarılır. Aile dikkatle ilerler ve Irsalı'nın adamlarından sakınır. Bir vadide saklanıp dinlenirler. Çocuklar uyur, fakat yetişkinler geride kalanlar için kaygıyla bekler. Sessizlik içinde herkesin sağ salim dönmesini umut ederler.

Irsalı'nın Araması Irsalı'nın adamları Kök-Moynok'u geçer ve terk edilmiş yerleşimleri arar. Ayak izlerini takip eder, boş yurtları kontrol eder ve nehir boyunca ilerlerler. Aile yakınlarda saklanır ve onları sessizce izler. Ceenbay ve diğerleri kıpırdamadan bekler. Adamlar vadileri tatar, fakat kimseyi bulamadan geri dönerler. Tehlike henüz geçmemiştir ve kimse rahat konuşamaz. Gece çöktüğünde, nehirdeki kazadan sonra Seyilkan kurtarılır ve grup yeniden birleşir. Irsalı'nın tekrar geleceğini bilirler; burada kalmak artık mümkün değildir.

Yola Devam Tehlikeden kurtulduklarında aile sessizce toplanır. Seyilkan bölgeyi tamamen terk etmeleri gerektiğini söyler. Taşıyabilecekleri kadar eşyayı atlara ve eşeğe yüklerler. Çocuklar uyandırılır ve yola koyulurlar. Kimse itiraz etmez, çünkü herkes tehlikenin büyüklüğünü anlamıştır. Saklandıkları yerden çıkar ve dağlara doğru ilerlerler. Arkalarında Irsalı'nın aradığı topraklar kalır.

Semizbel'den Ayrılış Ak Ölöng vadisinin güneyindeki Semizbel yaylasında yiyecek neredeyse tükenmiştir. Kuru ekmek ve et bitmiş, açlık dağ kampında ağır bir gölge gibi büyümüştür. Köylerden ve kasabalardan uzakta, aile sessizlik içinde yaşamaktadır. Kara Togolok, alçaklardaki Kazak eski yurt yerlerine inip iş bulmaya ve yiyecek getirmeye karar verir. Seyilkan Irsalı'nın onu yakalamasından korkar, fakat Kara Togolok dikkatli olacağına ve tek başına olduğunu söyleyeceğine söz verir. Çocuklar ona sıkıca sarılır ve ekmek ister. Kardeşleri uzun yol için zayıf bir at hazırlar. Kara Togolok vedalaşır ve soğuk yüksekliklerden aşağı inerken, geride açlıkla bekleyen kampı bırakır.

Kazak Çobanlar 1916 ayaklanmasından sonra boş vadiler yeni gelenlerle dolmaya başlar. Almatı taraflarından gelen Kazak çobanlar dağ geçitlerini aşarak Kök-Moynok ve çevresindeki topraklara yerleşirler. Irsalı ise Ak Ölöng ve doğudaki vadinin tek hâkimi olarak kalır; açık bir çatışmadan kaçınır ama gücünü sessizce sürdürür. Kara Togolok bildiği patikalardan ilerler ve beyaz yurtlardan dumanların yükseldiği bir oba yerine varır. Kazak işçilerin arasına katılır ve barınacak bir yer ile bir lokma yiyecek ister. Bir çoban onu nehirden geçirir ve atların yanında çalışmasını teklif eder. Kara Togolok yabancı insanların arasında geçici bir güvenlik bulur; fakat akli dağlarda açlıkla mücadele eden ailesindedir, çünkü orada hayatta kalmak her gün biraz daha zorlaşmaktadır.

Zuleyha'nın Uyarısı Kazak Sarsenbay'ın obasında Kara Togolok atlarla çalışır ve ailesine yiyecek götürebileceği bir fırsat kollayarak güven kazanmaya çalışır. Semizbel yaylasında açlık çeken sevdiklerine et ulaştırmayı umut eder. Orada artık evli bir Kırgız kızı olan Zuleyha onu içtenlikle karşılar ve aynı topraklardan geldikleri için ona akraba gözüyle bakar. Ancak bir akşam korku içinde yanına koşar ve Irsalı'nın adamlarının onu aradığını fısıldar. Çalınan hayvanlarla bağlantılı olduğunu düşündüklerini söyler. Obadaki insanlar onun kaderini tartışmaya başlar. Güven bir anda kırılanaşır. Kara Togolok artık burada kalamayacağını anlar.

Kaçış Gece çöktüğünde Kara Togolok atına atlar ve Kök-Moynok Nehri'nin geçidine doğru kaçar. Su derin, soğuk ve akıntı hızlıdır. Arkasında Irsalı'nın atlıları vardır; şüphe ve intikam onları sürüklemektedir. Dar uçurum yolu kaçıışı tehlikeli kılar. Küçük bir hata ölüm demektir. Kara Togolok açlıktan zayıf düşmüş kardeşlerini ve dağdaki sessiz kampı düşünür. Korku göğsünü sıkar ama ilerlemeye devam eder. Karanlıkta nehri geçer ve karşı kıyıya ulaşır. Ardında takipçilerin gölgeleri belirir. Irsalı'nın sesi geceye karışır. Kara Togolok belirsizliğe doğru sürer; arkasında hem güveni hem tehlikeyi bırakır.

Gizli Sığınak Dağlara yakın terk edilmiş bir konak yerine ulaşır ve yıkık evlerin yanında küçük bir kulübe bulur. İçeride korku ve açlık içinde yaşayan bir kız ile bir erkek çocuk vardır. Anneleri Irsalı'nın yanında çalışmaktadır ve o sırada evde değildir. Anne ve çocuklar Irsalı'nın sürüsünden bir koyunu gizlice sürüp kulübenin köşesine saklamışlardır. Kadın geri döndüğünde koyunu keser ve yemek hazırlar. Kara Togolok'un hâlini fark eder; onun aç ailesi için etten bir pay ayırıp bohçaya sarar. Bu küçük iyilik, karanlık günlerin içinde bir ışık gibi parlar.

Geri Dönüş Kara Togolok kulübeden ayrılır ve elinde et, yüreğinde kırılmalı bir umutla dağ kampına doğru yürür. Vardığında çocukları yalnız ve korku içinde bulur. Yayla boş ve rüzgârlıdır. Seyilkan, kardeşlerin yiyecek bulmak için çıktıklarını ve hâlâ dönmediklerini söyler. Yengeleri ise komşu Cumabay'ın oğlu ile birlikte kaçmıştır. Kara Togolok içinde hem öfke hem keder hisseder; fakat çocukları teselli eder ve getirdiği eti paylaşır. Küçük barınakta pişirilen etle hayatta kalırlar. Ancak Irsalı'nın tehdidi gölgeleri gibi peşlerindedir. Yeniden göç etme düşüncesi ağırlaşır.

Kardeşlerin Dönüşü Bir gece kampta bir ses duyulur. Seyilkan Kara Togolok'a dışarı çıkmasını söyler. Ay parlaktır ve dağların üzerine solgun bir ışık düşürür. Ses yaklaşır. Karanlıktan iki adam belirir. Gelenler kardeşleridir ve yanlarında bir inek vardır. Seyilkan koşar, gerçekten onlar olup olmadıklarını sorar. "Biziz," derler. Kadın onları sarar ve ağlar. Kara Togolok sessizce izler. Seyilkan, artık yeniden bir arada olduklarını söyler. Aile yeniden tamamlanmıştır.

Gece Avı Kardeşler planlarını anlatırlar. Koçkor Nehri'nin ötesindeki Kazak yerleşimlerine ulaşmak istemişler, fakat karanlıkta nehri geçememişlerdir. Bunun üzerine Irsalı'nın bölgesine geri dönüp sabaha kadar saklanmışlardır. Gün doğarken sürüleri izlemiş, göl kıyısındaki çalılıklara girerek bir ineği sürüden ayırıp ormana bağlamışlardır. Gece olunca da hayvanı alıp kampa getirmişlerdir. Soğuk ve taşlı arazilerden geçerek sabaha karşı varmışlardır. Olanları anlatırlar. Seyilkan sakladığı eti çıkarır. İnek kesilir ve aile uzun zaman sonra ilk kez doyaya yemek yer.

Selime'nin Gelişi Mart ayında aile dağ kampında kalmaya devam eder. Karlar erimektedir ve vadilerden süzülen suları kullanarak hayatlarını sürdürürler. Çüy'e ulaşmayı planlarlar, ancak ellerinde yolculuk edebilecek bir ulaşım aracı yoktur. Tam bu sırada Selime adında genç bir kadın çıkagelir. Yükseklerdeki

bir evde tokol, yani ikinci eş olarak yaşamış; ağır işler yüklenmiş ve aşağı bir konumda tutulmuştur. Zorla sürdürülen bu hayattan kaçarak sığınacak bir yer aramaktadır. Kalmak için izin ister. Seyilkan onu kabul eder. Selime aileye katılır ve Ceenbay ile evlenmeyi kabul eder. Nikâhı Kara Togolok kıyar. Ancak eski kocasının gelip onu geri götürme ihtimali herkesi tedirgin eder. Bu yüzden bulundukları yeri terk etmeye karar verirler.

Karagoo Pazarına Yolculuk Aile, Koçkor Nehri'ni bir yamışığın yardımıyla geçtikten sonra Açık-Taş vadisinde kalır. Yiyecek neredeyse bitmiştir; yalnızca çorba kalmıştır. Kardeşler daha önce erzak almak için bir at götürmüştür. Kara Togolok bir inek derisini satmak üzere tek başına Karagoo pazarına gitmeye karar verir. Seyilkan onu kutsar ve sağ salim dönmesini ister. Çocuklar ekmek ister. Kara Togolok deriyi atın sırtına yükler ve ailesine yiyecek bulma umuduyla yola çıkar.

Pazarda Yakalanış Pazarda deriyi satıp yiyecek almak ister. Akrabası Ysrail ile karşılaşır ve yardım ister. Ysrail yardım edecekmiş gibi davranır, fakat gerçekte onu desteklemez. Kısa süre sonra Irsalı'nın oğlu Julkunbay onu tanır ve kardeşlerinin yerini bildiğini söyleyerek suçlar. Kara Togolok bağlanır ve yürümeye zorlanır. Yalvarmasına rağmen kimse yardım etmez. Irsalı'nın yanına götürülür, sorgulanır ve kardeşlerinin yerini söylemediği için dövülür. Tutukluluk boyunca hem aşağılanma hem korku yaşar.

Sahte Yardım Irsalı, Kara Togolok'a yardım edeceğini söyler ve onu Kızart Dağları'na göndermeyi önerir. Azyk köyünde arkadaşı Karaçunak'ın olduğunu, ondan bir at alabileceğini anlatır. Gizlice gitmesini ve kimseye görünmemesini tembih eder. Atı getirirse o atın kendisine ait olacağını söyler. Kara Togolok, ailesine dönebilmek için ata ihtiyacı olduğunu bildiği için bu sözlerle inanır. Talimatları alır ve dağlara doğru tek başına yoluna devam eder. Hâlâ yardım bulma umuduyla ilerler.

Kaybolan At Nehri geçtikten sonra Kara Togolok atıyla birlikte Irsalı'nın evine varır. Çok yorgundur ve orada dinlenir. Sabah uyandığında atının olmadığını fark eder. Irsalı, yalnızca kendi atını gördüğünü söyler ve Kara Togolok'un atının iyi bağlanmadığı için kaçmış olabileceğini iddia eder. Kara Togolok her yeri arar fakat atını bulamaz. Tüm çilelerden sonra kandırıldığını anlar ve derin bir öfke ile kayıp duygusu kaplar içini. Daha sonra, atın kasıtlı olarak alındığını ve gizlendiğini kulaktan duyar. Bu, Irsalı'nın ihanetini ve samimiyetsizliğini gözler önüne serer.

İvan ile Hayat ve Şehirdeki Değişim Kara Togolok, İvan adlı bir Rus adamın yanında çalışmaya başlar. Sığırlarına bakarak yiyecek ve giyecek kazanır. Eve dönemez ve sürekli bir belirsizlik içinde yaşar. Pazarda Beyaz Ruslar ile Bolşevikler arasında bir savaşın çıktığını konuşan insanları duyar, ancak olanları tam olarak anlayamaz. Yoksul bir Rus işçi olan Sergey'den Bolşeviklerin yoksulları savunduğunu ve zenginlere karşı olduğunu öğrenir. Bir süre sonra İvan ağır hastalanır ve ölür. Ailesi gelip tüm malını, hayvanlarını alır ve gider. Kara Togolok tek başına kalır; ne barınacak bir yeri, ne işi ne de desteği kalmıştır.

Pazarda Kara Togolok pazarda bir aşçı için odun taşıyarak çalışır ve bunun karşılığında yiyecek alır. Genellikle sadece artan pirinç pilavı verilir. Açlık her yanını sarar. Gece kalacak yeri olmadığı için terk edilmiş eski bir kulübeye sığınır ve orada yalnız uyur. Karanlıkta ruhlardan ve garip seslerden korkar, fakat gidecek başka bir yer yoktur. Bir gün İvan'ın köpeği Trezor ortaya çıkar ve onunla kalır. Ona hem teselli hem de koruma verir. Ertesi gün Petya adlı bir çocuk köpeği ister. Kara Togolok, istikrarlı bir hayatı olmadığı için Trezor'u ona verir.

Kara Togolok'un Hayatta Kalma Mücadelesi Kara Togolok, mülteciler ve yoksullarla dolu bir köyde yaşar. Ölümünden ve açlıktan korktuğu için pazarda bir aşçının yanında yeniden çalışmaya başlar. Odun taşımak ve ateş yakmak gibi ağır işler yaparak az miktarda yiyecek kazanır. Evsizdir ve çoğu gece güvensiz yerlerde uyur. Bir gece ısınıp uyumak için sıcak bir fırının içine saklanır. Köylüler onu ölü sanıp dışarı çıkarmaya kalkışır. Yaşlı bir adam onlara engel olur ve aşçıyı sorumluluk almaya zorlar. Kara Togolok, zorluklar içinde çalışmaya ve hayatta kalmaya devam eder.

Askerlerin Gelişi ve Sovyet İktidarının Vaadi Köyde Naryn'den askerlerin geldiğine dair söylentiler yayılır. Bu haber korku ve panik yaratır. İnsanlar bunların Bolşevik olabileceğini düşünerek kaçıp saklanır. Kara

Togolok, Borbugul adlı yaşlı bir adamla karşılaşır. Adam sakin ve kaderine razıdır. Kısa süre sonra silahlı askerler gelir, fakat kimseye zarar vermezler. Sadece yol sorar ve sakin bir şekilde konuşurlar. Askerler, eski yönetimin yıkıldığını ve Sovyet hükümetinin kurulduğunu anlatır. Eşitlik vaat eder, işçileri ve yoksulları destekleyeceklerini söylerler. Açlık çeken mültecilere un dağıtırlar. Bu, insanlara hem umut hem de rahatlama getirir.

Kara Togolok'un Kızıl Ordu'ya Katılışı Kara Togolok bir askerden Tokmok'a gitmek ve akrabalarını bulmak için yardım ister. Asker komutandan izin alır ve Kara Togolok Kızıl Ordu ile birlikte yolculuk etme izni kazanır. Bir makineli tüfek taşıyan vagona biner. Askerlerin arasında kendini mutlu ve güvende hisseder. Yol boyunca bir asker ona Ekim Devrimi'ni, Sovyet hükümetini, Lenin'i ve Beyaz Ordu'ya karşı verilen mücadeleyi anlatır. Kara Togolok artık Bolşeviklerin arasında olduğunu anlar. İcini büyük bir sevinç ve umut kaplar; Sovyet davasının bir parçası olacağına inanır.

Tanıdık Topraklarda Yolculuk Kara Togolok Kızıl Ordu ile birlikte bir dağ vadisinden vagonla geçer. Kendini güvende ve huzurlu hisseder. Aynı yollarda daha önce çektiği acıları hatırlar. Ölen arkadaşı Barıktabas'ı düşünür, ailesinin hâlini merak eder. Irmaklardan, ormanlardan ve köylerden geçerken çocukluk günleri, eski dostlar, kış oyunları, Sakıp Cemal ile karşılaşmaları ve geçmişin acı dolu anları zihninde canlanır. Bu anılar onu duygulandırır, ama aynı zamanda umut da verir. Askerlerle birlikte yol alırken hayatının değiştiğini ve daha güzel bir geleceğin mümkün olabileceğini hisseder.

Eski İstasyon ve Değişim Kara Togolok ve Kızıl Ordu, eski Kök-Moynok İstasyonu'na varır. Yer bomboştur; eski askerler Sovyet hükümetini duyunca evlerine dönmüş ya da kaçmıştır. Kara Togolok yaşlı Soodanbek ile karşılaşır. Adam askerlerin evlerine gittiğini ya da kaçtığını anlatır. Yeni Sovyet iktidarının eski düzeni değiştirdiğini ve yeni bir dönemin başladığını söyler. Askerler dostça davranır, yemeklerini paylaşır ve halka iyi muamele eder. Kara Togolok onlardan hem umut hem de destek görür. Dinlenip yemek yedikten sonra Kızıl Ordu yeniden yola hazırlanır. Kara Togolok da onlarla birlikte Tokmok'a doğru yolculuğuna devam eder.

Tokmok'a Varış ve Kızıl Ordu'ya Katılışı Kara Togolok, değişim ve karmaşanın hüküm sürdüğü bir dönemde Tokmok'a varır. Şehir ikiye bölünmüştür ve her yerde askerler hareket halindedir. Nereye gideceğini, başına ne geleceğini bilemez. Bir Kızıl Ordu askeri onu fark eder ve nazıkçe konuşur. Ona yiyecek verir ve güven verir. Yavaş yavaş korkusu azalır. Küçük işlerde askerlere yardım etmeye başlar. Onlar da onu şüphe etmeden kabul ederler. İlk kez kendini güvende ve bir topluluğun parçası gibi hisseder. Kızıl Ordu askerleriyle birlikte yaşamaya başlar; onların yemeğini, işini ve basit barınaklarını paylaşır.

Askeri Kamptaki Hayat Kara Togolok, Tokmok'taki asker kampında kalmaya başlar. Günlük işlerde yardım eder; su taşır, atlara bakar. Askerler ona iyi davranır, yemeklerini paylaşırlar. Samandan yapılmış sade bir çadırda uyur. Hayatı eskiye göre çok daha düzenli ve huzurlu hale gelmiştir. Askerlerden aldığı elbiseleri giydiğinde içinde bir gurur hisseder. Artık ne açlık ne de yalnızlık vardır. Askerler ona güvenir ve o da yavaş yavaş onların arasında bir yer edinir. Geçmişteki korkuları ve zorlukları gitgide silikleşmeye başlar.

Statüdeki Değişim ve Yeni Umut Kara Togolok'un hayatı, Kızıl Ordu'nun dünyasına tam anlamıyla adım attığı anda değişir. Üzerinde asker üniforması vardır ve artık kasabanın sokaklarında kendine güvenerek yürür. İnsanlar eskiden onu görmezden gelirken şimdi saygıyla bakmaktadır. Yoksulluk ve korku dolu geçmiş hayatı ona çok uzaklarda kalmış gibi gelir. Hâlâ askerlere yardım etmekte ve elinden geleni yapmaktadır. Gerçi hâlâ kalıcı bir yuvası yoktur, ama artık terk edilmişlik hissi taşımaz. Kara Togolok, Kızıl Ordu'nun koruması ve desteği altında daha güzel bir geleceğin mümkün olduğuna inanmaya başlar.

El Konulan Mallardan Pay Alma Kara Togolok, Kızıl Ordu kampına gelir. Zenginlerden ve soylulardan el konulan eşyalar orada indirilmektedir. Halılar, battaniyeler, kıyafetler... Askerler ve yetkililer bunları kaydedip dağıtmaktadır. Kara Togolok bu manzarayı hayranlıkla izler; basit bir konforun bile özlemine çeker. Arkadaşlarının teşvikiyle kendine bir halı ve bir kürk şapka alır. Hem minnettar hem de heyecanlıdır. Yetkililer ona nazık davranır ve eşya almasına izin verirler. Hayatında ilk kez maddi bir rahatlık ve aidiyet duygusu hisseder.

Kişisel Eşyalar Edinmek Kara Togolok daha kullanışlı eşyalar görünce Dudnik adlı yetkiliden bir battaniye ister. Onu hep iyi kalpli biri olarak hatırladığı için cesaret eder. Dudnik isteğini kabul eder ve ona sıcak bir battaniye verilmesini sağlar. Kara Togolok çok mutlu olur, battaniyeyi kucağına alıp çadırına koşar. Bir süre sonra deriden bir kitap çantası da hediye olarak verilir. Askerlerin kendisine destek olduğunu hisseder. Sıcak giysiler ve yatak takımlarıyla yaşam koşulları büyük ölçüde düzelir. Askerlere defalarca teşekkür eder ve yeni hayatında kendini daha güvende, daha kabul görmüş hissederek barınağına döner.

Siyasi Hayata Katılış Kara Togolok askerlerle birlikte Tokmok'taki büyük bir halk toplantısına gider. Meydanda yeni hükümet hakkında konuşmalar yapılmaktadır. Lenin'i ve Komünist Partiyi dinlerken içinde derin bir ilham uyanır. Kendisine sorulduğunda Bolşevik olmak istediğini söyler. Teşvik edilince Komünist Partiyeye katılır ve bundan büyük gurur duyar. Ardından Sosyalist Devrimcilerin toplantısına da gider. Orada farklı siyasi görüşler duyar. Kara Togolok her iki tarafı da dikkatle gözlemler, ancak kendi yeni rolü karşısında büyük bir heyecan hisseder. Önemli tarihi değişimlerin bir parçası olduğuna inanır.

Eski Öğretmeniyle Karşılaşma Kara Togolok bir süre sonra eğitim düşünmeye başlar ve içinde güçlü bir öğrenme isteği uyanır. Köylerinde bir zamanlar kalmış olan Rus öğretmen Rovnyagin'i hatırlar; o adam onda ilham uyandırmıştı. Tokmok'taki bir okula giderek onu arar. Çocukların ders çalıştığını görür ve Rovnyagin'le yeniden karşılaşır. Öğretmen onu tanır ve çocukluk adıyla seslenir. Zor hayatından ve memleketteki değişimlerden konuşurlar. Rovnyagin ona okuması ve eğitim alması için cesaret verir. Kara Togolok ilham duyar, ancak hemen öğrenime başlayamaz.

Okul ve Ayrılış Kara Togolok yeni elbiselerini giyerek okula döner ve birinci sınıfa katılır. Çocuklar ondan çok daha küçük olduğu için onunla dalga geçerler. Kara Togolok utangaç ve mahcup hisseder. Öğretmeni Rovnyagin onun bazı harfleri zaten bildiğini fark eder ve onu ikinci sınıfa alır. Kara Togolok bir süre derslere devam etmeye çalışır, ancak çocuklar alay etmeyi sürdürür. Gittikçe daha fazla rahatsız olur. Utanç ve sürekli alaylar yüzünden okula gitmeyi bırakır. İçinde güçlü bir öğrenme arzusu olmasına rağmen sonunda okuldan ayrılır.

Tokmok'ta Siyasi Değişimler Kara Togolok, Tokmok'ta "Halk Evi" olarak bilinen büyük bir Bolşevik toplantısına katılır. Liderler Lenin'den ve Sovyet hükümetinden söz eder. Zavalishin kiliseyi ve siyasi düşmanları sert bir dille eleştirir, kalabalık onu coşkuyla destekler. Pavlov da muhalif gruplara karşı konuşur ve insanlar harekete geçilmesini talep eder. Kısa süre sonra birkaç Sosyalist Devrimci lider tutuklanır. Bazıları çabuk serbest bırakılırken, diğerleri haksız suçlamalara maruz kalır. Pavlov da daha sonra tutuklanır ve Zavalishin yalan ithamlar sonucu idam edilir. Kara Togolok, siyasi mücadelelerin tutuklamalara ve adaletsizliğe nasıl yol açtığını görür. Bu olay, devrim döneminde gücün arttığını ve çatışmaların derinleştiğini gösterir.

Savaş ve Kızıl Ordu'nun Dönüşü Aralık ayında bir telgraf gelir ve Ak-Suu bölgesindeki ayaklanma nedeniyle Kızıl Ordu'nun Pişpek'e hareket etmesi emredilir. Komutan Dubovitski ve Sekreter Dudnik askerlere komuta eder. Tokmok'ta saldırılar ve tehlike söylentileri yayılır. Yerel liderler ve askerler savaşa hazırlanır, ek birlikler gönderir. Kısa süre sonra Kızıl Ordu, Pişpek yakınlarında isyancılarla çatışmaya girer. Dubovitski yaralanır, ancak takviye kuvvetler yetişir ve isyancılar yenilgiye uğratılır. Ayaklanma bastırılır. Zaferin ardından birlikler Tokmok'a döner. Ivanovka'dan yeni gönüllüler de Kızıl Ordu'ya katılır. Bu, Sovyet tarafına desteğin giderek arttığını gösterir.

Yeni Pazarda Tursun ile Karşılaşma Genç bir asker olan Kara Togolok, Tokmok'ta yalnızlık hisseder ve sokaklarda dolaşır. "Yeni Pazar"da bir yardım grubunun açlık çeken mültecilere yiyecek ve hayvan dağıttığını görür. Orada daha önce gördüğü Kırgız kadını Tursun ile karşılaşır. Birbirlerini tanırlar ve sohbe başlarlar. Tursun acı dolu hayat hikâyesini anlatır: erken yetim kalışını, zorla evlendirilişini, bir Rus ailesinin yanında ağır işlerde çalışmasını ve sürekli çektiği sıkıntıları. Tüm zorluklara rağmen çalışmaya ve başkalarına yardım etmeye devam eder. Kara Togolok onu anlayışla dinler ve kadının fırtınalı yolculuğunu öğrenir.

Ayaklanma Sırasında Kaçış Karışıklık döneminde isyancıların istasyonlara saldırdığı söylentileri yayılır. Panik patlak verir ve insanlar kaçmaya hazırlanır. Tursun ve ailesi askerlerle birlikte arabalarla ayrılmak zorunda kalır. Anlatıcı onlara eşyalarını toplamada yardım eder ve gözyaşları içinde vedalaşır. Kaos büyürken gruplar güvenlik arayışıyla yola koyulur. İsyancı saldırı korkusu herkesi sarmıştır. Anlatıcı da kocasıyla birlikte Kemin bölgesine kaçır. Daha sonra ele geçirilen arabalar ve süren çatışmalar hakkında haberler duyarlar. Tursun'un akıbeti belirsizdir ve Kara Togolok onun bu çatışmada hayatta kalıp kalamayacağını endişeyle düşünür.

Semizbel'de Hazırlık ve Saadabay ile Karşılaşma Ayaklanma başladığında köy, güvenlik arayışıyla Semizbel dağ geçidine taşınır. İnsanlar olası bir göç için tahıl biçer ve erzak toplar. Anlatıcı, Ak Ölöng'de yaşayan saygın ve güçlü bir adam olan Saadabay'a gönderilir. Yerleşimciler arasında otoritesi ve gücüyle tanınır. Orada yerinden edilmiş insanların geçici kamplarda nasıl örgütlendiğini ve Saadabay'ın evinin bir sığınak hâline geldiğini görür. Bu dönemde Rus kadın Maria, ani bir toplumsal düzenlemeyle Saadabay'ın ailesine katılır. Karışıklık yayıldıkça Saadabay silahlı adamlarıyla birlikte Orto-Tokoy istasyonuna doğru yola çıkar. Köylüler arasında korku ve belirsizlik giderek artar.

Silahlı Çatışmalar ve İstasyondaki Çöküş Çatışma şiddetlendikçe anlatıcı, eski posta istasyonu yakınlarında silahlı çarpışmalara tanık olur. Silah ve cephane taşıyan arabalar ele geçirilir, bu da gruplar arasında kargaşa ve rekabet yaratır. Anlatıcı, Saadabay ve diğerleriyle birlikte olay yerine gelir. İsyancılar ile imparatorluk askerleri arasında tekrar tekrar çatışmalar yaşanır. Silahlar hızla el değiştirir ve kaos büyür. Ateş sesleri her tarafa yayılır. Durum kontrolden çıkar. Sonunda insanlar her yöne dağılır; bazıları göle, bazıları dağlara kaçır. Bölge düzensizliğe gömülür. Bu, ayaklanma döneminde güvenliğin, otoritenin ve toplumsal düzenin çöküşünü simgeler.

Kardeşlerin Kavuşması ve Kaybı Kara Togolok, kışlada parti üyelik belgesini aldığıında büyük bir sevinç duyar. Kısa süre sonra, uzun zamandır ayrı kaldığı ağabeyi Moldalı onu bulur. İki kardeş hasretle kucaklaşır ve ailenin göç sırasında yaşadığı zorlukları konuşurlar. Moldalı ağır hastadır; göğsünden rahatsızdır ve kan tükürmektedir. Kara Togolok onu hastaneye götürmek ister, ancak Moldalı bunu reddeder ve köyüne dönmeye karar verir. Bistrovka'ya doğru yola çıkar. Bir süre sonra Kara Togolok, ağabeyinin köye ulaşmadan yolda hayatını kaybettiğini öğrenir. Bu haber onda derin bir acı bırakır.

Kara Togolok'un İş Arayışı Şubat ayının sonlarına doğru Kara Togolok, ailesine ve amcası Jeenbay'a destek olabilmek için iş aramaya karar verir. Pazara gider, ancak Özbek, Uygur ve Dungan işçilerin arasındaki yoğun rekabet içinde kendine uygun bir iş bulmakta zorlanır. Üzerindeki Kızıl Ordu üniformasıyla gurur duyar; bu nedenle, statüsüne yakışmadığını düşündüğü düşük işleri kabul etmez. Daha sonra bir eczaneye uğrar, fakat orada da iş bulamaz. Sonunda ona, milis memuru Jainak'a gitmesi tavsiye edilir. Jainak onu milis şefi Istomin'e götürür. Parti belgesini inceleyen Istomin, onu hizmete uygun bulur ve milise kabul eder.

Yeni İş, Kayıp ve Eğitim Fırsatı Kara Togolok şehirde milis muhafızı olarak çalışmaya başlar; devriyelere çıkar, çeşitli görevler üstlenir. Görevi sırasında eski tanıdıklarıyla karşılaşır ve kimi zaman vicdanıyla baş başa kalır; küçük suçlulara acıyarak onları serbest bıraktığı olur. Ancak bir süre sonra bir meslektaşının asılsız ihbarı sonucu işini yeniden kaybeder. Ardından bir yol yapım dairesinde muhafız olarak görevlendirilir. Burada çalışırken, Taşkent'e iki öğrencinin gönderileceği bir burs fırsatını öğrenir; bunlardan biri Kırgız olacaktır. Büyük bir heyecanla başvurur. Yerel bir örgütleyicinin desteğiyle, parti üyesi olması sayesinde kabul edilir ve eğitim için seçilir.

Taşkent'e Gidiş Kara Togolok eğitim için Taşkent'e gitmeye karar verir. Yola çıkmadan önce Bistrovka'daki akrabalarını ziyaret eder. Amcası Jeenbay ve küçük kardeşleri onu büyük bir sevinçle karşılar. Aile yoksulluk ve açlıkla mücadele etmesine rağmen, onun okuma kararını destekler. Kardeşlerinden biri hayatta kalabilmek için köyde dilenmektedir. Kara Togolok ailesiyle vedalaşır; ardından öğretmeni Rovnyagin'i ziyaret eder. Öğretmeni ona nasihat verir ve hayır duasını eksik etmez. Bu destek ve umutla yol hazırlıklarını tamamlar ve daha iyi bir gelecek kurma azmiyle Bistrovka'dan ayrılır.

Eğitim ve Erken Sovyet Yaşamı Kara Togolok, Taşkent'te iki Kırgız arkadaşı Cumadıl ve Kojokan ile birlikte altı aylık Sovyet parti kursuna katılır. Gazeteler okur, şiirler yazar, eğitim ve toplum üzerine yeni fikirler tartışır. Toplantılara katılır, Sovyet liderlerinin konuşmalarını dinler. Daha sonra, Kırgız-Kazak eğitim enstitüsünde bir Komsomol gençlik birliği kurma çalışmalarına destek verirler. Gençlik etkinliklerine ve siyasi tartışmalara katılırlar. Böylece Kara Togolok, erken Sovyet gençlik hareketlerinin içinde yer alır ve bölgede yeni siyasi ve eğitim yapılarının oluşumuna tanıklık eder.

Kurstan Yeni Görevlere Kara Togolok, Taşkent'e varışını coşkulu kutlamalar arasında anlatır; Kızıl Ordu birlikleriyle birlikte bir emek gösterisine katılır. Frunze'nin önderliğinde yolların ve köprülerin onarımı gibi kamusal işlerde görev alırlar. Altı aylık kursun ardından öğrenciler farklı bölgelere gönderilir. Kara Togolok, Komsomol çalışmaları için Alma-Ata'ya tayin edilir. Yol üzerinde Pişpek ve Tokmok'tan geçer; kardeşinin bir çocuk yurdunda olduğunu öğrenir, dostlarını ve hocalarını ziyaret eder. Eski tanıdıklarıyla karşılaşır, devrimin getirdiği değişimleri düşünür ve yeni görevine hazırlanır.

Yolculuk Alma-Ata'ya doğru ilerlerken köylerden geçer. Amcasının öldüğünü öğrenir; ailesinin yanına giderek onların acısını paylaşır, yengesini teselli eder. Taşkent'teki eğitimini tamamladıktan sonra yoluna devam eder. Yolda çeşitli zorluklarla karşılaşır; bir Kazak genciyle yaşadığı anlaşmazlık sonucu kısa süreliğine atını kaybeder. Daha sonra bir yerleşim yerine ulaşır ve eski dostu Musulmankul ile karşılaşır. Artık milis memuru olan Musulmankul onu sıcak bir şekilde karşılar, sorunu çözer ve eşi Sonya ile çocuklarıyla tanıştırır. Bu buluşmanın ardından Kara Togolok güven içinde yoluna devam eder.

Karşılaşmalar ve Hatıralar Kara Togolok, Verin'de öğretmenlik kursuna katılır; program Galımuratbayev'in yönetiminde, Furmanov'un desteğiyle yürütülmektedir. Eğitimini tamamladıktan sonra yeni devrimci eğitim sistemi kapsamında köylere gönderilir. Bölge kısa sürede siyasi çalkantılarla sarsılır; o da Komsomol ve askerî görevlerde yer alır. Orta Asya'nın farklı bölgelerinde yol alırken ayaklanmalara, iktidar değişimlerine ve halkın çektiği sıkıntılara tanıklık eder. Eski tanıdıklarıyla karşılaşır; sürgün yıllarından sonra yurtlarına dönen Saadabay ve diğer köylülerin hikâyelerini dinler. 1916'da Çin'e yapılan göçlerde büyük acılar yaşayan Maria ve mülteciler hakkında da bilgi edinir. Daha sonra Musulmankul ve Sonya ile yeniden bir araya gelir, geçmişin zorluklarını birlikte anımsarlar. Ardından, kendini kamu hizmetine ve gençlik çalışmalarına adanma kararlılığıyla Alma-Ata'ya doğru yoluna devam eder.

Narin ve Koçkor'da Kara Togolok Narin'e ulaştığında yerel liderlerle birlikte gençlik çalışmalarını örgütlemeye başlar. Yoldaşlarıyla birlikte şehirde ilk Komsomol teşkilatının kurulmasına öncülük eder. At-Başı ve çevre köyleri dolaşarak toplantılar düzenler, yeni gençlik hareketinin amaçlarını anlatır. Farklı milletlerden gençlerle çalışır, yerel komiteler kurar. Daha sonra Koçkor'da da benzer çalışmalar yürütür, yeni gençlik gruplarının oluşmasına katkı sağlar. Eski dostu Bialı İsakeev ile karşılaşır; Buhara'daki çatışmalar gibi siyasi gelişmeleri konuşurlar. Görevlerini tamamladıktan sonra Narin'e döner; devrimci başarılar kutlanır.

Taşkent'te Yeniden Eğitim Kara Togolok eğitime devam etmek üzere yeniden Taşkent'e gider. Ancak geç kaldığı için ana enstitüye kabul edilmez ve bir öğretmenlik kursuna katılır. Arkadaşları çoktan eğitime başlamıştır. Bu sırada küçük oğlu Abdybek'i eski şehirde bir aileye bırakmak zorunda kalır; bu durum onu derinden kaygılandırır. Daha sonra oğlunu yanına almayı başarır ve onu enstitüdeki ilkokula kaydettirir. Yatakhane hayatına alışarak eğitime devam eder. Bu dönemde Kazak öğrenci İlyas ile tanışır; onun toplumsal adaletsizlik üzerine yazıları, Kara Togolok'un edebî düşüncesini derinden etkiler.

Jeenbay Amca'nın Vefatı Kara Togolok, Alma-Ata'ya doğru köylerden geçerken amcası Jeenbay'ın vefat ettiğini öğrenir. Bunun üzerine ailesinin yanına uğrar; yengesinin ve yakınlarının acısını paylaşır, onları teselli etmeye çalışır. İçini derin bir hüznü kaplar. Taşkent'teki eğitimini tamamladıktan sonra yoluna devam eder. Yolda çeşitli zorluklarla karşılaşır; bir Kazak genciyle yaşadığı anlaşmazlık sonucu kısa bir süre atını kaybeder. Daha sonra bir yerleşim yerine varır ve eski dostu Musulmankul ile karşılaşır. Musulmankul onu sıcak bir şekilde karşılar, sorunu çözer ve eşi Sonya ile çocuklarıyla tanıştırır. Bu karşılaşmanın ardından Kara Togolok, Alma-Ata'ya doğru yoluna devam eder.

Kara Togolok'un Karşılaşmaları Kara Togolok bir öğretmenlik kursunda eğitim görür; program, Furmanov'un desteğiyle Galımuratbayev tarafından yürütülmektedir. Eğitimini tamamladıktan sonra yeni devrimci eğitim sistemi kapsamında bölgedeki köylere gönderilir. Kısa süre içinde bölgede siyasi huzursuzluk yayılır ve o da Komsomol ile askerî görevlerde yer almaya başlar. Orta Asya'nın farklı bölgelerinde dolaşırken ayaklanmalara, iktidar değişimlerine ve sıradan insanların çektiği sıkıntılara tanıklık eder. Yolculukları sırasında eski tanıdıklarıyla karşılaşır; sürgün yıllarının ardından yurtlarına dönen Saadabay ve diğer köylülerin hikâyelerini dinler. 1916'da Çin'e yapılan göçlerde büyük acılar yaşayan Maria ve diğer mülteciler hakkında da bilgi edinir. Daha sonra Musulmankul ve Sonya ile yeniden buluşur; geçmişte yaşadıkları zorlukları birlikte anımsarlar. Bu karşılaşmaların ardından, kendini kamu hizmetine ve gençlik çalışmalarına adanma kararlılığıyla Alma-Ata'ya doğru yoluna devam eder.

Narin ve Koçkor'da Kara Togolok Narin'e vardığında yerel yöneticilerle birlikte gençlik faaliyetlerini örgütlemeye başlar. Yoldaşlarıyla birlikte şehirde ilk Komsomol teşkilatının kurulmasına katkı sağlar. At-Başı ve çevre köyleri dolaşarak toplantılar düzenler, yeni gençlik hareketinin amaçlarını anlatır. Farklı milletlerden gençlerle yakın çalışır ve yerel komiteler oluşturur. Daha sonra Koçkor'da da örgütlenme faaliyetlerini sürdürür; yeni gençlik grupları kurulur. Eski dostu Bialı İsakeev ile karşılaşır ve Buhara'daki çatışmalar gibi siyasi gelişmeler üzerine konuşurlar. Görevlerini tamamladıktan sonra Narin'e döner; devrimci başarılar coşkusuyla kutlanır.

Taşkent'te Eğitim Kara Togolok eğitime devam etmek için Taşkent'e gider. Ancak geç kaldığı için ana enstitüye kabul edilmez ve bir öğretmenlik kursuna katılır. Arkadaşları çoktan eğitime başlamıştır. Bu sırada küçük oğlu Abdybek'i eski şehirde bir aileye bırakmak zorunda kalır; bu durum onu derinden kaygılandırır. Daha sonra oğlunu yanına almayı başarır ve onu enstitüdeki ilkokula kaydettirir. Yatakhane hayatına alışarak eğitimini sürdürür. Bu dönemde Kazak öğrenci İlyas ile tanışır; onun toplumsal adaletsizlik üzerine yazıları, Kara Togolok'un edebî düşüncesini derinden etkiler.

Tokmok Askerî Olayı Devrimin ilk yıllarında Tokmok'taki Kızıl Ordu askerleri arasında karışıklık baş gösterir. Bazıları Narin'e gitme emrini reddederken, bazıları şehirde kalıp yerli kadınlarla evlenir ve disiplinlerini kaybeder. Mustafa Yangulov, Eichmans ve Komutan Petrov bölgeye gelerek bir toplantı düzenler. Başlangıçta askerler itiraz eder ve tartışmalar yaşanır; ancak yapılan açıklamalar ve görüşmelerin ardından disiplinin önemi anlaşılmaya başlanır. Sonunda askerler emirlere uymayı kabul eder. Alay Narin'e doğru hareket ederken, Tatar tugayı şehre girer. Çatışma kan dökülmeden, barışçıl bir şekilde çözüme kavuşur.

Tokmok'ta Buluşma ve Yeni Görev Mustafa Yangulov Tokmok'a gelerek Jainak ile buluşur. Birlikte halk arasında toprak ve su reformlarını anlatmaya ve denetlemeye devam ederler. Şehirde bulundukları sırada Kotlyarov adlı bir adam ortaya çıkar ve reformları eleştirerek toprakların geri verilmesini talep eder. Kendini tanınmış bir zanaatkar olarak tanıtsa da tavırları şüphe uyandırır. Çeka tarafından gözaltına alınır ve aslında bir eşkıya ile düşman ajanı olduğu ortaya çıkar. Daha sonra Yangulov ve Jainak çalışmalarını diğer köylerde sürdürür. Karakterlerden biri dağlara gönderilir; orada hem çocuklara eğitim verir hem de daha sağlıklı bir ortamda iyileşmeye çalışır.

Sakıp Cemal ile Karşılaşma Kara Togolok, eğitim için yola çıkmadan önce köylerden ve bir yayladan geçer. Bu yolculuk sırasında çocuklara ders verir, köylülere yardım eder; kendisine verilen hayvanları bir atla değiştirerek yoluna devam eder. Yol boyunca eski dostlarından haberler alır, akrabalarını ve tanıdıklarını bulmak için farklı yerleşimlere uğrar. Ancak pek çoğunun yer değiştirdiğini ya da hayatlarının tamamen değiştiğini görür. Sonunda uzak bir yurtta Sakıp Cemal ile karşılaşır. Sakıp Cemal ona yaşadığı zorlukları ve kayıpları anlatır; yeniden zorla evlendirildiğini söyler. İkisi geçmişi hatırlayarak derin bir hüzne kapılır. Kara Togolok onu teselli eder ve ileride yardım edeceğine söz verir. Bu duygulu karşılaşmanın ardından atına binerek yoluna devam eder.

Sakıp Cemal'in Trajik Sonu Kara Togolok Alma-Ata'ya ulaştığında, zorla evlilikten kurtarmaya çalıştığı Sakıp Cemal için derin bir endişe duyar. Yetkililerden yardım ister ve onu bulmak için yeniden yola çıkar.

Ancak yolda bir cenaze haberi alır ve bunun Sakıp Cemal'e ait olduğunu öğrenir. Büyük bir sarsıntıyla mezarına gider; çocukluklarını ve birlikte yaşadıkları zorlukları hatırlayarak derin bir yas tutar. Akrabalarından, zorla evlendirildikten sonra büyük acılar çektiğini ve hastalanarak hayatını kaybettiğini öğrenir. Sakıp Cemal, Kara Togolok onu kurtarmadan hayata veda etmiştir. Bunun üzerine Kara Togolok, içinde derin bir keder ve pişmanlıkla Alma-Ata'ya yalnız başına geri döner.

KARAKTER ANALİZİ

Kara Togolok

Kara Togolok, Kasımalı Bayalınov'un otobiyografik uzun hikâyesi Zor Geçit'in başkahramanı ve anlatıcısıdır. Onun yaşam öyküsü aracılığıyla okur, 20. yüzyılın başındaki Kırgız toplumunun sürgün, açlık, adaletsizlik ve devrim gibi zorluklarına tanıklık eder. Savunmasız bir köy çocuğu olarak başlayan hayatı, zamanla bilinçli bir Sovyet vatandaşı, asker ve eğitim savunucusu olarak şekillenir. Kara Togolok'un karakteri hem bireysel bir yolculuğu hem de büyük bir toplumsal değişim döneminde bir halkın uyanışını temsil eder.

Dirençli Kara Togolok'un en belirgin özelliklerinden biri dayanıklılığıdır. Çocukluğundan itibaren sürekli zorluklarla karşılaşır. 1916 ayaklanmasının travmasını yaşar, Çin'e sürgün edilir, açlık çeker, hayvanlarını ve barınağını kaybeder. Pazarda ağır odunlar taşır, aşağılayıcı işlerde çalışır ve Anton'dan dayak yer. Ysraill'in atını çalması gibi ihanetlere uğrar. Moldalı ve Sakıp Camal gibi sevdiklerinin ölümüne tanık olur. Açlık, korku ve acıya rağmen umudunu kaybetmez. Her zorluk onu daha da güçlendirir ve hayata tutunma kararlılığını artırır.

Güvenilir Kara Togolok daha çocuk yaşta büyük sorumluluklar üstlenir. Üvey annesi evi terk ettiğinde ve aile açlıkla karşı karşıya kaldığında, yiyecek bulma görevini üstlenir. Semiz Bel'de çocuklar ondan ekmek isterken, tehlikeli yollara tek başına çıkıp yabancıların yanında iş arar. Tokson'un yanında yak güder, Anton için odun keser. Yorgunluğa rağmen ailesi için çalışır. Eski Beket'e defalarca giderek ailesine kuru ekmek getirir. Davranışları onun fedakâr ve görev bilinci yüksek biri olduğunu gösterir.

Merhametli Kara Togolok'un merhameti birçok kararını etkiler. Sakıp Camal'ın zorla evlendirilmesine çok üzülür ve onun mutsuzluğunu çaresizce dinler. Pazarda açlıktan kırılan mültecilere acır; özellikle torununu satmak zorunda kalan yaşlı adamdan derinden etkilenir. Milis olarak görev yaptığında bazen küçük suçluları acıdığı için serbest bırakır. Ölmek üzere olan kardeşi Moldalı için içtenlikle yas tutar ve Sakıp Camal'ın mezarında gözyaşı döker. Onun merhameti yalnızca ailesiyle sınırlı değildir; ezilen ve acı çeken herkese yöneliktir. Bu yönü, ileride sosyal adalet ve eşitlik düşüncesine bağlanmasını güçlendirir.

Öğrenmeye İstekli Kara Togolok'un eğitim arzusu, sürgün yıllarındaki açlığı kadar güçlüdür. Kok Moynok'ta bir Rus öğretmenden alfabeyi büyük bir hevesle öğrenir. Savaş ve yoksulluk nedeniyle eğitimi sık sık kesintiye uğrasa da öğrenmekten vazgeçmez. Tokmok'ta eski öğretmeni Rovnyagin'i arar. Okulda küçük çocukların kendisine gülmesinden utansa da eğitimine devam etmeye çalışır. Daha sonra Taşkent'te kurslara katılır, edebiyat ve siyaset üzerine tartışmalara girer ve gençlerin eğitimi için çalışmalar yapar.

Düşünsel Olarak Gelişen Kara Togolok'un düşünsel gelişimi hem kişisel büyümesini hem de dönemin tarihsel değişimini yansıtır. Başlangıçta sadece hayatta kalmaya çalışan bir mültecidir. Kızıl Ordu askerleriyle karşılaşması ona eşitlik, Lenin ve Sovyet yönetimi gibi yeni fikirler kazandırır. Siyasi toplantılarda dikkatle dinler ve zamanla Bolşevik düşünceleri benimser. Komünist Parti'ye katılması hayatında önemli bir dönüm noktası olur. Komsomol çalışmalarına katılır, gençlerin eğitime destek verir ve kamu hizmetinde görev alır. Güçsüz bir köy çocuğundan bilinçli bir devrim katılımcısına dönüşmesi, onun sosyalizmi adalet ve onur getiren bir yol olarak görmesini gösterir.

Paraleller: Kara Togolok ve Taabaldı Cukeev Pudovkin: Bir Karşılaştırma

Kasımalı Bayalınov'un *Zorlu Geçit* adlı eserindeki Kara Togolok ile Kasımalı Bektenov'un yazdığı *Taabaldı Pudovkin* romanının kahramanı Taabaldı Cukeev Pudovkin, Kırgız edebiyatında dikkat çekici biçimde benzer iki figürdür. Her ikisi de yoksulluk ve baskı içinde büyüyen Kırgız çocuklarını temsil eder ve büyük acılar yaşayarak siyasal bilince sahip devrimcilere dönüşürler. Hikâyeleri, Orta Asya'daki toplumsal dönüşüm süreciyle, önce Rus İmparatorluğu döneminde, ardından Sovyet yönetimi altında yaşanan değişimlerle yakından bağlantılıdır.

Her iki karakter de hayata yoksulluk ve zorluk içinde başlar. Kara Togolok, 1916 ayaklanması sırasında sürgün, açlık, yerinden edilme ve ailesinin dağılması gibi ağır travmalar yaşar. Taabaldı ise yetim büyür ve Egor gibi zengin toprak sahiplerinin yanında sömürülür. İkisi de çok küçük yaşta aşağılanmaya, ağır işlerde çalışmaya ve açlığa katlanmak zorunda kalır. Acımasız işverenler için çalışırlar ve bu kişiler yoksul emekçileri merhametsizce sömürür.

Eğitim ve siyasal uyanış, her iki karakter için de hayatlarında bir dönüm noktası olur. Kara Togolok, Rus öğretmenlerden büyük bir istekle ders alır ve daha sonra Sovyet siyasi eğitim programlarına katılır. Taabaldı ise Valya sayesinde okumayı öğrenir ve Taşkent'te yeraltı devrimci çevrelere katılır. İşçiler ve devrimcilerle kurdukları ilişkiler sayesinde her ikisi de sınıf bilinci kazanır ve eşitlik ile adalet düşüncesine inanmaya başlar.

Bir diğer benzerlik, onların Sovyet aktivistlerine dönüşmesidir. Kara Togolok, Kızıl Ordu'ya, Komsomol'a ve Komünist Parti'ye katılır. Daha sonra Kırgız köylerinde gençlik hareketlerinin örgütlenmesine katkı sağlar. Taabaldı ise devrimci bir örgütleyici olur, bildiriler dağıtır, hapis ve sürgün yaşar ve sonunda Kızıl Ordu komutanı ve siyasi komiser olarak görev yapar.

Bununla birlikte aralarında bazı farklılıklar da vardır. Kara Togolok'un hikâyesi daha çok otobiyografik bir nitelik taşır ve ailesinin hayatta kalma mücadelesine, sürgüne ve kişisel anılarına duygusal bir yoğunlukla odaklanır. Taabaldı'nın anlatısı ise daha açık biçimde devrimci ve siyasidir; yeraltı faaliyetleri, hapis, grevler ve sınıf mücadelesi ön plandadır. Kara Togolok, yaşadığı acılar aracılığıyla yavaş yavaş bilinçlenen bir karakteri temsil ederken, Taabaldı örgütlü devrimci direnişi simgeler.

Her iki karakter birlikte ele alındığında, yoksulluk, adaletsizlik ve tarihsel çalkantılar içinden doğan yeni bir Kırgız Sovyet kimliğinin ortaya çıkışını simgelerler.

Sakıp Cemal

Sakıp Cemal yalnızca bireysel bir karakter değildir; aynı zamanda feodal düzen altında ezilen Kırgız kadınlarının trajik bir sembolüdür. Onun hayatı, kendisini başlık parası karşılığında değiş tokuş edilen bir mülk gibi gören erkeklerin kontrolü altındadır. Toplum ona kendi geleceğini seçme hakkı tanımadığı için özgürlüğünü, mutluluğunu ve sonunda hayatını kaybeder. Kara Togolok'un onu kurtaramaması, eserin en derin duygusal yaralarından biri hâline gelir. Hikâyenin ilerleyen bölümünde Sakıp Cemal'ın ölümü, zorla evlilik ve ataerkil baskı nedeniyle hayatı yok edilen sayısız kadının kaderini simgeler. Bayalınov, Sakıp Cemal karakteri aracılığıyla eski toplumsal düzenin adaletsizliğini ve acımasızlığını eleştirir.

Zeki Sakıp Cemal köyün en zeki kızı olarak tanınır. Şarkı söylemede, şiirde ve anlamlı sohbetlerde yeteneklidir. Onun zekâsı, içinde bulunduğu trajik durumun farkında oluşunda açıkça görülür. Nehir kenarında Kara Togolok ile karşılaştığında, zorla evlendirilişinin neden haksız olduğunu büyük bir açıklık ve duygusal derinlikle dile getirir. Yetenekleri, farklı koşullar altında saygı duyulan bir topluluk üyesi ya da bir sanatçı olabileceğini gösterir. Ancak zekâsı aynı zamanda acısını artırır; çünkü kendisine yapılan haksızlığı tamamen kavrar, fakat buna karşı koyacak gücü yoktur.

Mağdur Zekâsına ve güzelliğine rağmen Sakıp Cemal kendi kaderi üzerinde hiçbir söz hakkına sahip değildir. Üvey babası Aydarkan Manap, açgözlülükle hareket ederek onun evliliğine dair kararı kendi çıkarları doğrultusunda verir ve kızın fikrini sormaz. Beş yüz som, iki yüz koyun ve kırk atlık başlık parası, onu alınıp satılan bir meta hâline getirir. Düşününde güçlü bir şekilde direnir; ağlar, annesine ve köylülere yalvarır, yaşlı adamla evlenmektense ölmeyi tercih edeceğini söyler. Ancak direnişi dikkate alınmaz. Zorla ata bindirilir ve çırpınarak, ağlayarak götürülür. Bu tam anlamıyla irade yokluğu, onun feodal toplumdaki bir kadın olarak yaşadığı deneyimi belirler.

Savunmasız Sakıp Cemal'in duygusal derinliği, trajedisini daha da etkileyici kılar. Kara Togolok onu nehir kenarında ağlarken bulduğunda, kaderi hakkında hüznü bir türkü söyler ve acısını geleneksel ifade biçimleriyle dile getirir. Çocukluk arkadaşına umutsuzluğunu anlatır, onu kaçırmamasını ve kurtarmasını ister. Onun savunmasızlığı bir zayıflık değil, adaletsizliğin insana ödediği bedel hakkında dürüst bir ifadedir. Korkusunu, öfkesini ve çaresizliğini açıkça dile getirir; kaderini sessizce kabullenmez. Düşündeki gözyaşları ve yalvarışları, yaşadığı trajedinin farkında olan ve kaçış yolu arayan genç bir kadını gösterir. Ancak sonunda, kontrolü dışındaki güçler tarafından kuşatılmıştır.

Trajik Sakıp Cemal'in hikâyesi ölümle sona erer. Zorla Tabıldı ile evlendirildikten sonra hayatı mutsuzluk içinde geçer. Yıllar sonra Kara Togolok onu uzak bir yurttan bulduğunda, Sakıp Cemal birden fazla zoraki evlilik ve ağır yaşam koşulları nedeniyle çektiği acıları anlatır. Fiziksel ve duygusal şiddet, kayıplar ve hastalıklar yaşamıştır. Kara Togolok onu kurtarmaya çalıştığında artık çok geçtir. Onun öldüğünü öğrenir ve mezarını ziyaret ederek derin bir yas tutar. Sakıp Cemal'ın ölümü, feodal ataerkil baskının insana ödediği ağır bedeli simgeler ve Kara Togolok'un ahlaki uyanışında belirleyici bir an olur. Onun trajik kaderi, Kara Togolok'un yolculuğu boyunca peşini bırakmaz ve sosyal adaletle olan bağlılığını daha da güçlendirir.

Seyilkan

Seyilkan, Kırgız geleneksel değerlerini simgeleyen bir karakterdir: akrabalık bağları, toplu sorumluluk ve aile dayanışması. O, bölünmüş ailelerin zayıf ve savunmasız hâle geldiğine güçlü bir şekilde inanır, özellikle toplumsal çöküş dönemlerinde. Bu inanç, eserdeki pek çok önemli kararı şekillendirir; örneğin ailenin birlikte seyahat ederek hayatta kalma seçimi gibi. Onun otoritesi servetten veya zorlamadan değil, deneyiminden, fedakârlığından ve başkalarına gösterdiği özeninden doğan saygıdan gelir. Genç nesiller bile liderliğini doğal olarak kabul eder. Bayalınov, Seyilkan aracılığıyla geniş aile yapısını, özellikle sürgün, açlık ve siyasi çalkantılar sırasında koruma ve hayatta kalma için hayati bir kaynak olarak sunar.

Dirençli Seyilkan, tarihsel felaketler sırasında Kırgız kadınlarının ve ailelerinin direncini temsil eder. Anlatıda 1916 ayaklanması, sürgün ve devrim gibi büyük tarihsel olaylar hâkim olsa da, ailenin bu çalkantılardan sağ kurtulmasını Seyilkan'ın günlük kararları ve ahlaki gücü sağlar. O, sıradan kadınların hayatta kalma mücadelesindeki katkısını somutlaştırır; bu katkılar, genellikle erkek liderlere ve siyasi hareketlere odaklanan resmi tarihlerde tanınmaz.

Güçlü Ataerkil bir toplumda yaşasa da Seyilkan gerçek otorite ve karar verme gücüne sahiptir. Sakıp Cemal'ın ataerkil baskı altında susturulup yok edilmesiyle tezat olarak, Seyilkan sistematik kısıtlamalara rağmen liderlik eder ve korur. Ailedeki erkekler onun otoritesini tanır ve saygı gösterir; bu da kadınların, bilgelik ve toplu refah için bağlılık gösterdiklerinde feodal koşullarda bile gücünü koruyabileceğini önerir.

Şefkatli Kara Togolok'un siyasi ve ideolojik gelişimi tarihsel anlatıyı sürüklerken, Seyilkan'ın duygusal varlığı hikâyenin ahlaki temelini oluşturur. Aile birleştğinde döktüğü gözyaşları, kayıp aile üyeleri için duyduğu endişe ve Selime gibi savunmasız kadınları koruması, öyküyü insani duygulara oturtur. Bayalınov, Seyilkan aracılığıyla hayatta kalmanın yalnızca pratik beceriler ve ideolojik bağlılık değil, aynı zamanda duygusal bağlar ve ahlaki değerler gerektirdiğini gösterir.

Irsalı

Irsalı, 1916 Ayaklanması sonrasında ortaya çıkan kaos ortamında zenginlik ve güç kazanan bir kişidir ve bölgesel düzeyde sömürü ile baskının simgesini temsil eder. Eski düzenin feodal manaplarından farklı olarak, servetini ve otoritesini gelenek yoluyla değil, dönemin kargaşasından yararlanarak elde eder. Rus yönetimiyle iş birliği yapar, savunmasız mültecilerin hayvanlarına el koyar ve yerinden edilmiş Kırgız ailelerini korkutarak sindirir. Silahlı adamlarıyla Ak-Olong ve doğu vadisi çevresinde hâkimiyet kurar; şiddet ve korku aracılığıyla gücünü korur. Onun karakteri, eski düzenin çöküşüyle birlikte en savunmasız insanları hedef alan yeni bir zorbalık ve sömürü biçiminin nasıl ortaya çıktığını gösterir.

Zalim Irsalı, gücünü planlı şiddet ve silahlı tehdit yoluyla sürdürür. Kara Togolok'un ailesini durmaksızın takip eden silahlı adamları vadileri ve nehir kıyılarını tarar. Aile açlıktan kurtulmak için onun sürüsünden bir buzağı çaldığında, adamları silahlarla ortaya çıkar ve aileyi dağlara kaçmak zorunda bırakır; dağlarda silah sesleri yankılanır. Irsalı, Kara Togolok'u bizzat takip eder; gece vakti onu Kok-Moynok Nehri boyunca kovalar, sesi karanlıkta yankılanır. Onun şiddeti anlık bir öfkenin değil, sistemli bir korku düzeninin parçasıdır. Şiddeti yalnızca cezalandırmak için değil, gücünü sağlamlaştırmak ve direnişi bastırmak için kullanır.

Sömürücü Irsalı, geleneksel otoriteyi miras almak yerine kaos ortamından beslenerek yükselen yeni bir sömürücü sınıfı temsil eder. Zenginliğini emekle değil, dönemin düzensizliğinden yararlanarak kazanır; Rus yetkililerle iş birliği yapar, hayvanlara el koyar ve Çin'e kaçmayan Kırgız ailelerini baskı altına alır. Her şeyini kaybetmiş mültecilerin çaresizliğini kendi çıkarı için kullanır. Çevredeki bölgeyi üstün güç aracılığıyla denetim altında tutarken, diğer güçlerle doğrudan çatışmaktan kaçınır. Onun sömürücü yönü, başkalarının acıları üzerinden zenginleşmesinde açıkça görülür. Mülteciler yoksullaştıkça o daha da güçlenir.

Otoriter Irsalı, silahlı gücü, yerel bağlantıları ve Rus yönetimiyle kurduğu ilişkiler sayesinde bölgesi üzerinde neredeyse mutlak bir hâkimiyet kurar. İnsanlar ona karşı çıkmaktan kaçınır; çünkü direnişin sonuçsuz kalacağını bilirler. Onun otoritesi halkın rızasına değil, korkuya dayanır. Kimin çalışacağını, hangi hayvanların otlatılacağını ve hangi bedellerin ödeneceğini o belirler. Kontrolü gündelik yaşamın her alanına uzanır: Aileler özgürce hareket edemez, izinsiz yiyecek toplayamaz, hatta hayvan sahibi olmanın bile riskini taşır. Bu otoriter düzen, insanların sözlerine ve hareketlerine sürekli dikkat etmek zorunda kaldığı bir korku ortamı yaratır.

Acımasız Irsalı, düşünmeden hareket eden biri değil; hesapçı ve yöntemli bir kişidir. Öfkesine yenilmeden, çıkarlarını dikkatle korur. Gücünü sağlamlaştırmak için Rus yetkililerle ilişkilerini bilinçli biçimde sürdürür. Kara Togolok'un ailesini kişisel kin nedeniyle değil, otoritesine tehdit oluşturdukları için takip eder. Silahlı aramaları sistemli biçimde yürütür; yurtları kontrol eder, iz sürer ve vadileri dikkatle araştırır. Onun acımasızlığı, attığı her adımın önceden hesaplanmış olmasında görülür. İnsanları merhamet gösterilecek bireyler olarak değil, ortadan kaldırılması ya da kullanılması gereken unsurlar olarak görür.

TEMALAR

Aile ve Akrabalık *Zorlu Geçit* eserinde aile ve akrabalık bağları, anlatının duygusal temelini oluşturan en önemli unsurlardan biridir. Eser, geniş aile bağlarının en zor zamanlarda hayatta kalmanın temel kaynağı hâline geldiğini gösterir. Kara Togolok küçük ve çekirdek bir ailede değil, geleneksel Kırgız geniş aile yapısı içinde büyür. Ağabeyi Moldalı, küçük kardeşi Abdybek ve baba tarafından kuzeni Ceenbay ile birlikte yaşar. Ceenbay'ın annesi Seyilkan ailenin ahlaki merkezi gibidir. Ceenbay'ın küçük oğlu İdris ise korumaya çalıştıkları kırılğan geleceği temsil eder. Akraba olan bu iki aile, yiyeceği, emeği ve sorumluluğu paylaşır. Bu durum, geleneksel Kırgız toplumunda geniş ailelerin birlikte yaşama geleneğini yansıtır.

Çin'deki sürgün sırasında bu birlik hayati önem kazanır. Yiyecek tükendiğinde ve açlık herkesi güçsüz düşürdüğünde güçlerini birleştirirler. Erkekler pazara odun taşır, kadınlar barınacak yer bulmaya ve düzeni korumaya çalışır. Seyilkan ise ne zaman ve nereye gidileceği konusunda önemli kararlar alır. Daha sonra Irsalı'nın silahlı adamları onları tehdit ettiğinde aile gece birlikte kaçır; dondurucu nehri geçer ve dağlarda saklanır. Kimse geride bırakılmaz. Göç ya da çalışma konusunda görüş ayrılıkları yaşansa bile öncelik her zaman birliktir.

Eserde hayatta kalmanın yalnızca bireysel güçle değil, toplu dayanışmayla mümkün olduğu vurgulanır. Anlatıda canlı bir biçimde tasvir edilen bu geniş aile dayanışması geleneği, bugün bile Kırgızistan'daki köy yaşamının önemli bir özelliği olmaya devam etmektedir.

Örnek Sahne: Kara Togolok günlerce yiyecek aradıktan sonra dağ kampına geri döner. Çocuklar açlıktan zayıf düşmüş ve korkmuştur. Seyilkan ise onun ölmüş olabileceğinden endişe ederek yolu gözler. Kara Togolok sonunda elinde kuru ekmekle görüldüğünde aile rahat bir nefes alır. Çocuklar küçük parçaları hevesle paylaşır; aç olmalarına rağmen ekmeği dikkatlice bölerek herkesin pay almasını sağlarlar. Kısa süre sonra kardeşleri çaldıkları bir inekle geri döner. Hep birlikte hayvanı keser ve etini pişirirler. O gece,

uzun süredir ilk kez aile bir arada yemek yer. Yaşadıkları zorluklar ve ortak hayatta kalma mücadelesi onları daha da kenetler.

Eğitim ve Kendini Geliştirme Eser boyunca Kara Togolok, yoksulluk, sürgün, açlık ve toplumsal istikrarsızlığa rağmen sürekli öğrenme fırsatları arar. Bilgiye duyduğu güçlü istek hem kişisel bir hırsı hem de değişen toplumda eğitimin giderek artan önemini yansıtır. Kök Moynok köyünde çocukken okumayı hayal eder; ancak Kırgız çocukları için bir okul yoktur.

İlk fırsatı, kuzeni Ceenbay'ın onu Rus öğretmen Nikolay'a götürmesiyle ortaya çıkar. Nikolay ona Rus alfabesini ve dilini öğretir. Kara Togolok büyük bir istekle çalışır ve hızla öğrenir; doğal bir merak ve kararlılık gösterir. Arkadaşı Barıktabas da ona katılır; ancak yoksulluk nedeniyle ailesi gerekli para ve malzemeleri sağlayamaz ve Barıktabas okulu bırakmak zorunda kalır.

Sürgün ve yıllar süren zorluklardan sonra bile Kara Togolok eğitim arzusundan vazgeçmez. Kızıl Ordu'ya katılıp Sovyet siyasi hayatına dâhil olduktan sonra yeniden ciddi biçimde okumayı düşünmeye başlar. Eski öğretmeni Rovnyagin ile tekrar karşılaşır. Rovnyagin onu öğrenmeye devam etmesi için teşvik eder. Bu destekten güç alan Kara Togolok, Tokmok'ta okula başlar. Yaşı diğer öğrencilerden büyük olduğu için küçük çocuklar ona güler; buna rağmen derslerine devam etmeye çalışır. Sonunda utanç duygusu nedeniyle okuldan ayrılmak zorunda kalır, ancak eğitim isteği sönmez.

Hayatındaki önemli dönüm noktalarından biri Taşkent'te eğitim görme fırsatını elde etmesidir. Orada Sovyet parti kurslarına katılır, gazeteler okur, tartışmalara girer ve gençlik örgütlerinde yer alır. Eğitim ona özgüven, siyasi bilinç ve bir amaç duygusu kazandırır. Daha sonra Komsomol örgütlerinde ve çeşitli bölgelerdeki eğitim çalışmalarında görev alır. Bayalınov, kendi deneyimleri aracılığıyla eğitimi yalnızca okuma yazma öğrenmek olarak değil; saygınlık kazanmanın, toplumsal yükselmenin, siyasi hayata katılmanın ve yeni Sovyet döneminde kişisel dönüşümün yolu olarak sunar.

Örnek Sahne: Kara Togolok Tokmok'ta eski öğretmeni Rovnyagin ile yeniden karşılaşır. Yıllarca süren sürgün, açlık ve göçebe hayatın ardından okulu ziyaret eder ve sınıflarda ders çalışan çocukları görür. Rovnyagin onu tanır, sıcak bir şekilde karşılar ve eğitimine devam etmesi için cesaretlendirir. Bunun üzerine Kara Togolok, diğer öğrencilerden çok daha büyük olmasına rağmen okula kaydolar. Küçük çocuklar ona güler ve onun utanmasına neden olur; ancak o yine de ders çalışmaya devam eder. Çünkü eğitimin hayatını değiştirebileceğine inanır. Bu an, onun öğrenme yoluyla zorlukların üstesinden gelme konusundaki derin kararlılığını gösterir.

Politika: 1916 Trajedisi *Zorlu Geçit* eserinin temel temalarından biri, 1916 Orta Asya ayaklanmasının trajedisi ve bu olayın Kırgız halkı üzerindeki yıkıcı sonuçlarıdır. Kara Togolok'un kişisel anıları aracılığıyla eser, Çarlık Rusyası'na karşı gerçekleşen isyanın ardından yaşanan korku, kaos, yerinden edilme ve acıları canlı bir biçimde anlatır. Bayalınov bu olayları uzak bir tarihsel hadise olarak değil, acı ve kayıplarla dolu, doğrudan yaşanmış bir insan deneyimi olarak sunar.

Trajedi, Kırgızların Çar'a karşı ayaklandığı ve Rus askerlerinin yaklaştığı haberinin yayılmasıyla başlar. Köyleri kısa sürede panik sarar. Aileler evlerini terk eder, taşıyabildikleri az sayıdaki eşyayı yanlarına alarak dağlara doğru kaçır. Kara Togolok'un köyü büyük bir kargaşa içine sürüklenir; herkes hayatta kalmanın yollarını aramaktadır. Bu dönemde Kara Togolok, Sakıp Cemal ile kısa süreliğine yeniden karşılaşır. Sakıp Cemal gözyaşları içinde mutsuz hayatını anlatır ve onu alıp götürmesini ister. Ancak ayaklanmanın yarattığı kaos onları bir kez daha ayırır.

Sürgün yolculuğu, eserin en acı bölümlerinden biridir. Binlerce Kırgız mülteci tehlikeli dağ geçitlerini aşarak Çin'e doğru kaçır. Yol boyunca aileler hayvanlarını, eşyalarını ve sevdiklerini kaybeder. Birçok hayvan yorgunluktan ya da zehirli otlardan ölür ve mülteciler hem yiyeceksiz hem de ulaşım imkânından yoksun kalır. Üç Turfan yakınlarında Kara Togolok'un ailesi, zengin Uygur toprak sahibi Sabitahun'dan kiraladıkları pis barınaklarda yaşamak zorunda kalır. Açlık sürekli bir hâl alır. İnsanlar son eşyalarını satar, çocuklar açlıktan ağlar ve mülteciler yalnızca hayatta kalabilmek için son derece ağır işlerde çalışır.

Örnek Sahne: Çin'deki bir pazarda Kara Togolok, açlıktan bitkin düşmüş insanların yiyecek dilendiğine tanık olur. Yaşlı bir Kırgız adam, torununu artık doyuramadığı için onu satmak zorunda kalır. Küçük kız bir eşya gibi görülür ve zengin adamlar arasında el değiştirir.

Bu sahneler aracılığıyla eser, 1916 ayaklanmasının insan hayatı üzerindeki ağır bedelini gözler önüne serer. Bayalınov sürgünü yalnızca fiziksel bir yer değiştirme olarak değil, aileleri dağıtan, onuru zedeleyen ve geleneksel yaşam biçimini yok eden ulusal bir felaket olarak anlatır.

Donusum: Bireysel ve Toplumsal Dönüşüm Eserde Kara Togolok'un yaşamı üzerinden, yoksul ve yerinden edilmiş bir köy çocuğunun eğitimi ve siyasal olarak aktif bir Sovyet vatandaşına dönüşüm süreci anlatılır. Aynı zamanda Kırgız toplumunun, manapların, mollaların ve zengin toprak sahiplerinin egemen olduğu feodal düzenden, Rus Devrimi'nden sonra ortaya çıkan yeni sosyalist sisteme geçişi de geniş bir tarihsel çerçevede ele alınır.

Eserin başında Kara Togolok, gücün Aydınlanma Manap, Irsalı ve diğer yerel otoriteler gibi zengin ve nüfuzlu kişilerin elinde olduğu geleneksel bir Kırgız köyünde yaşar. Sıradan insanlar eşitsizlik, zorla evlendirme, sömürü ve korku içinde hayat sürer. Sakıp Cemal'in trajik kaderi bu feodal toplumsal yapının açık bir yansımasıdır. Zeki ve yetenekli olmasına rağmen üvey babası onu başlık parası karşılığında yaşlı bir adamla evlenmeye zorlar. Ataerkil geleneklerin ve servetin belirleyici olduğu bir toplumda onun isteklerinin ve özgürlüğünün hiçbir değeri yoktur.

Kara Togolok da hayata yoksulluk ve eğitimsizlik içinde başlar. Köyünde okul yoktur ve ilk derslerini Rus öğretmen Nikolay'dan alır. Ancak bu küçük eğitim fırsatı bile 1916 ayaklanması ve sürgün nedeniyle yarıda kalır. Uzun yıllar boyunca hayatta kalmak için ağır işlerde çalışır. Tokson ve Anton gibi zengin adamların yanında çalışır; bu kişiler mültecileri ve yoksul işçileri sömürür.

Asıl dönüm noktası Çar'ın devrilmesi ve Sovyet yönetiminin kurulmasıyla gelir. Kara Togolok Kızıl Ordu'ya katılır ve ilk kez düzenli yemek, giysi ve aidiyet duygusuyla karşılaşır. Askerler ona devrimci fikirleri anlatır; eşitlik ve adalet vaatleri onu derinden etkiler. Daha sonra Komünist Parti'ye katılır, gençlik örgütlerinde görev alır ve Taşkent'te eğitim görür. Bir zamanlar onun için ulaşılamaz olan eğitim, yeni hayatının merkezine yerleşir.

Örnek Sahne: Kara Togolok Tokmok'ta Kızıl Ordu'ya katılır. Yıllarca sürgün, açlık ve sömürü yaşadktan sonra ilk kez onurlu bir şekilde karşılanır. Askerler onunla yiyeceklerini, giysilerini ve barınaklarını paylaşır; Ekim Devrimi'nin fikirlerini ve Sovyet yönetimi altında eşitlik ilkesini açıklar. Bu fikirlerden etkilenen Kara Togolok Komünist Parti'ye katılır ve siyasi toplantılara katılmaya başlar. Kısa bir süre sonra, diğer öğrencilerden daha büyük yaşta olmasına rağmen okula yazılır. Bu an, onun eğitimsiz bir mülteci çocuğundan siyasal bilince sahip genç bir adama dönüşümünü simgeler. Aynı zamanda Kırgız toplumunun feodal eşitsizlikten sosyalist düzene geçişini de yansıtır.

Hayatta Kalma ve Direnç: *Zorlu Geçit* adlı eserdeki en güçlü temalardan biri hayatta kalma ve dirençtir. Kara Togolok'un gözünden okur, sıradan Kırgız insanların 1916 ayaklanması sırasında ve sonrasında yaşadıkları hayal bile edilemeyecek zorluklara, yerinden edilmelere ve acılara nasıl dayandıklarına tanıklık eder.

Aile Çin'e kaçtıktan sonra durumları umutsuz bir hâl alır. Yolculuk sırasında hayvanlarının çoğunu kaybederler. Hayatta kalan az sayıdaki hayvan ise zehirli ot yedikten sonra ölür. Ellerinde hiçbir şey kalmadığı için Sabitahun adlı zengin bir Uygurdan kiraladıkları pis ahırlarda ve buzağı barınaklarında yaşamak zorunda kalırlar. Bu koşullar insanlık dışıdır. Daha sonra Kara Togolok'un üvey annesi evi tekrar terk ettiğinde aile açlıkla yüz yüze kalır. Küçük kardeş sürekli annesi için ağlar. Ailenin geri kalanı ise sert kışı atlatabilmek için ellerinde kalan son eşyaları satar. Bahar geldiğinde açlık herkesi iyice güçsüz düşürür. Kira ödemek ve aileyi doyurmak için küçük yaşındaki Kara Togolok, Ceenbay ve diğer mültecilerle birlikte pazara ağır odun yükleri taşır. Bu iş son derece yorucu ve yıpratıcıdır. Bu sırada Sabitahun, onların ucuz emeğini sömürerek daha da zenginleşir.

Sürgünden dönüş yolunda bu tema daha da belirginleşir. Kok Moynok'ta aile aşırı yoksulluk içinde yaşar. Küçük hayvanlar avlayarak, kuş ve tilki için tuzaklar kurarak hayatta kalmaya çalışırlar. Irsalı'nın silahlı adamları, bir buzağı çaldıkları gerekçesiyle onların peşine düştüğünde gece vakti dağlara kaçmak zorunda kalırlar. Dondurucu soğuktaki Koçkor Nehri'ni geçerler. Seyilkan suya düşer ancak bir ip yardımıyla kurtarılır. Silahlı atlılar vadileri ararken aile korku içinde saklanır. Semiz Bel yaylasında ise yiyecek tamamen tükenir. Çocuklar ekmek diye yalvararak Kara Togolok'a sarılırken, o Kazak çobanların yanında iş bulmak için dağdan tek başına inmeye hazırlanır.

Sürekli açlık, yaralanmalar, ihanetler ve sevdiklerinin ölümü karşısında Kara Togolok asla pes etmez. Ailesine bakma konusundaki kararlılığı, Tokson'un yanında yak gütmekten Anton için odun yarmaya

kadar her işi kabul etmesi ve ailenin Seyilkan'ın rehberliğinde gösterdiği dayanışma, olağanüstü bir insan direncini ortaya koyar. Eserde hayatta kalma yalnızca fiziksel dayanıklılık değil, aynı zamanda umut, sorumluluk ve aile bağlarının gücü olarak sunulur.

Örnek Sahne: Aile, bir buzağı çalmakla suçlandıktan sonra Irsalı'nın adamlarından kaçır. Kök Moynok'ta artık güvende olmadıklarını anlayınca gece vakti dağlara doğru yola çıkarlar. Silahlı adamlar çevrede onları ararken, çocuklar, atlar ve yaşlı bir eşekle birlikte dondurucu Koçkor Nehri'ni geçmek zorunda kalırlar. Nehri geçerken Seyilkan güçlü akıntıya kapılıp neredeyse sürüklenir, ancak aile bir ip yardımıyla onu kurtarmayı başarır. Yorgun ve korku içinde bir vadide sessizce saklanırlar. Bu sırada Irsalı'nın atlıları terk edilmiş yerleşimleri ve nehir kıyılarını aramaktadır.